

משה בירנבוים

נ"נ לקה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ועכ"א

מליזענסק

עיה"ק טבריא תובב"א

בעוה"ש"ת

פרשת ראה שנת מצרכים אלול

צמח"ק ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשימועו וגו' (יא, כו). איתא בשם לדיקיס, ראה אנכי נותן לפניכם "היום", ולכאורה תיבת "היום" מיותרת, אלא ידוע דברי הוה"ק על הפסוק, "אחם נצבים היום, היום דא ראש השנה", וכן הפירוש גם כאן בפסוק, "ראה אנכי נותן לפניכם "היום" ברכה וקללה", ד"היום" הכוונה על ראש השנה שבו נידון האדם, לברכה או ח"ו לקללה, וזכור ענין זה בפרשת ראה, כי תמיד נקראת בשנת מצרכים אלול או בשנת ר"ח אלול,

וכדאיתא בשם הרה"ק מסאדיגורא זי"ע, כי פרשת ראה קורין תמיד בשנת מצרכין, או כשחל בו ר"ח אלול, וזהו נוטריקון של "ראה" ר'אש חודש אלול היום, מפני ששנת נכללו כל ההשפעות הק' של כל ששת ימי החול, ולכן משנת זו מתחיל העבודה של חודש אלול.

וכוונת הכתוב, "ראה" מלשון התבוננות, שתבונן שאנו מתקדמים ליום שבו "אנכי נותן לפניכם היום" שהכוונה לראש השנה, שבו נידונין אם השנה הצעל"ט תהיה ברכה או ח"ו קללה, ולכן עורו נא משינתכם והתכוננו לקראת היום הזה.

וכמוצא בפספ"ק דכל שנת מצרכים נקרא ברכת החודש משום שעל שנת איתא (וה"ק יתרו פס.). דשיתא יומין מיניה מתצרכין, והשנת מצרכין ראש החודש שחל בשבוע, אזי בחודש אלול שבו תלוי כל השנה, שנאמר על אלול (ישעיה מג טו) הנותן צים דרך זה חודש אלול (משנת חסידים מפ' אלול פ"א מ"ג) והם פועלים על כל השנה, כאשר אנו מצרכים זה ברכת השנה.

וכן כשחל ראש החודש בשנת אזי בשצ"ק הזה מושפע ההשפעות וצרכות של כל זו החדש שמשיפע על כל השנה.

וכל ענין חודש אלול, זה ההכנה, וכדאיתא מהרה"ק הרי"ם מגור זי"ע (ליקוטי הרי"ם) ח"ל, חודש אלול הוא מתנה טובה, ההכנות של חודש זה הם כמו איש חיל מאנשי הצבא, שאין לו פנאי צעת המלחמה להכין עצמו בכלי זיין שלו להיות מוכן בכל ומיופה צעת המלחמה צעיה שהמלחמה קשה עליו, שאז צריך לפעול בקשתו וצמחמו, וההכנה להיות מוכן בכל נצרך להיות קודם הליכתו למלחמה, כן הוא ההכנה מראש חודש אלול, כי צראש השנה אין פנאי כלל. ואיתא בגמ' (ברכות לב.) לעולם יסדר אדם שצחו של הקצ"ה ואחר כך יתפלל. סדור שצחו של מקום מקודם התפילה זה אלול, זמן להגיד שצחו של מקום, ואחר כך יתפלל צימים הנוראים [ימי הדין יומי דנלותא]. ע"כ

וענין חודש אלול, לא מוזכר כלל בתורה, אלא זה מתנה טובה שמהש רבינו פעל בדור המדבר (כשעלה לקבל לוחות שניות) שיהיו הימים האלו ימי רצון בכל שנה ושנה,

ובספ"ה"ק ערבי נחל וזלה"ק, הקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו וחסדיו נתן לנו חודש אלול, שהוא זמן צית דין (צ"ק ק"ח.) כמו שכתבו ספרי מוסר, ומעכב הקצ"ה כל החודש, כדי שצמחך כך נחפייס להאם (השכינה) הקדושה ויחיה לגבה בעובדין טבין להמשיך אלינו השראת

שכינה כצראשונה בתורה ומעשים טובים, וגם להסדיר טענותינו לפני הצית דין של מעלה, דהיינו לצוא צתפלה ותשובה קודם יום הדין וכו', אכן השטן שידע מזה, מתחכם והולך לפתות לבות בני אדם בחודש אלול יותר מכל השנה, כי כל מה שהאדם מכין יותר את לבו מתחזק יצרו יותר,

וכמאמר רבותינו ז"ל (סוכה לב.) כל הגדול מחזירו יצרו גדול הימנו, ונדמה לאוהב להם ומושך ציין את צשרס הצבלי העולם הזה, ומאוותס יציא להם ואיזה רווח צמשא ומתן בכל חודש אלול, והוא עת האסוף צבת חלב ודבש ועת מסחר הרובלים, צכדי שלא יעשו כלום בכל חודש אלול, וזה רעה חולה חס ושלוס, וגורס קצף גדול מאת השם יתצרך צבוא יום הדין והשטן מצקש משפט והשכינה לא נתקנה עדיין על ידי מעשינו, ולא הקדמנו צרי התשובה למכמתו חס ושלוס,

וכראות השם יתצרך שאם יוגמר הדין אז לא טוב יהיה חס ושלוס, הנה ימשיך להיות עוד גמר הדין תלוי ועומד עד יום הכיפורים הוא יום הרחמים והסליחות לשצים, ויום דין גמור לשאינס שצים, ועלינו מוטל לשזוב צכל הזמנים הללו, וכל הזרז להקדים התשובה צלב נצטר זוכה ומזכה כל העולם עמו, וחכות הרצים תלוי צו, צדקת ה' עשה והקרן קיימת לו לעולם הצבא, ע"כ.

ובספר מואר מרדכי מובא שיהרה"ק רבי שמושון מואסטורפוליע אמר: שפגש פעם בחודש אלול את ה"בעל דבר" והיו פניו רעים, ושאלו לכוה נפלו פניו ענה לו, לכוה זה לא יפלו פניו כאשר כל יגיעתי בכל השנה להכשיל את ישראל יורדת לטביון בימים אלו בהם שבים ישראל בתשובה שליכוה. אח"כ בעשרת ימי תשובה פגע בו שוב והנה פניו צוהלות.

לשאלתו הרי אנו עדיין בעיצומם של ימי התשובה ומה נשתנה, אמר לו: וכי סבור אתה שאשקוט ולא אעשה כלום, עליתי וטענתי לפני ב"ד של מועלה על כך שכל יגיעי הוא לדיק, ונתנו לי רשות לנקוב חזר בספינה חנוביאה את האתרוגים לכודינות אלו להכשילים שלא יוכלו לקיים את מצוות החג.

בימי חג הסוכות פגע בו בשלישית והנה עתה חשך נושחזר תארו. ושאלו: וכי לא עלתה בידך מצימותך? וענה: מוטב שלא תשאלני איזה אסון חמטתי על עינני בכך. כי ע"י חדירת המים לספינה נפסלו כנועט כל האתרוגים, אך אי אלו מוחם נותרו לפליטה, ובכל עיר בישראל חפצו הקהל שיהיה עכ"פ אתרוג אחד כשר בעיר עבור כל בני הקהלה, וכמוכן זכו בזה אותן הקהלות שחרבו במחיר, ולכן בכל עיר ועיר פזרו כל בני הקהל מונגם על זה, והגדילו לעשות הנשים שמכרו תכשיטיהם למטרה זו, ובבוא החג מכוון שלא היה אלא אתרוג אחד בכל העיר עברו כל הקהל בסך ועמדו על רגליהם מבוקר עד ערב והכל כדי לזכות לנענע בו נענוע כלשהוא. וסיים חס"י בכורירות: בכל נענוע שנענעו בו שברו את כל עיצמותי.

ובספר הנפלא "ליקוטי הרי"ם" ח"ל, וצימים הקדמונים היו מסגפים את עצמם צסיגופים בחודש אלול (ע"י מהר"ל ה' ימים נוראים), והרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע היה אומר שהוא היה צוקע השמים ופעל צזה שלא נצטרך לסיגופים, וכי היה כוונת הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע שהיה צוקע השמים שיוכלו לכנוס מגושם להעבודה חלילה, רק שהיו הצדיקים פועלים בקדושתם ומעשים טובים שלהם והיו צוקעים השמים שיהיה נפתח שפע הקדושה שיוכלו לצוא לידי התפשטות הגשמיות צלא הסיגופים, וזה טוב ומיופה ציותר מכאשר

זא ע"י סיגופים. וכן כאשר זא לאדם התעוררות תשובה והתפשטות הגשמיות מקדושת שבת מיופה ביותר. ע"כ

והנה עיקר המונע מתשובה הוא היאוש, שמתייאשים מתשובה ומהתקרבות להשי"ת, אבל הכתוב אומר קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, וכתב קוה אל ה' חוק ויאמץ לבך וקוה אל ה', ואחז"ל (ברכות לב): ארחצ"ת אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנא' קוה אל ה' חוק ויאמץ לבך וקוה אל ה',

הגם שהי"ר מתגבר בחודש זה ביותר, כי מפחד להפסיד כל עבודתו של כל השנה, ולכן מנסה לפתות את האדם בכל כוחו יותר מהרגיל, וכפי שהזכרנו מהספה"ק לעיל, אל יתיאש ח"ו מן הרחמים,

דהרי ראון הקב"ה בעל הרחמים להטיב עם צריותיו, וכוונתו ית"ש בתמו לנו את ימי האלול, היה צדקי לעוררנו לעבודתו ולתשובה, ואין הקב"ה מביא על האדם נסיון שאינו יכול לעמוד בו ח"ו, (כמבאר בספה"ק על מה דאיתא אל חנייה מישאל ועזריה, דאלמלא נגדוהו, דזמנא שהיו עכשיו שלא נגדוהו לכן לא יכול לעמוד ציטורים של נגדוהו, אבל אם ח"ו היו זמנא של נגדוהו, אז אין ספק שהיו מקבלים הכוחות לעמוד בזה, דאין הקב"ה זא צטרוינא עם צריותיו, ואינו מביא נסיון שאינם יכולים לעמוד בו)

וזמן כזה שהי"ר מתגבר ביותר, אז זה לעומת זה עשה חלקים, וחוכים אנו להארת פנים וקיעתא דשמיא מיוחדת להפליים לשזב באמת וכפי שכתב בספה"ק דכמו שמתעורר מדת הרחמים צשמים בחודש אלול, כן מתעורר בלב ישראל שירחם על עצמו ונשמתו שלא יתבייש.

וכפי שכל השנה הרי כתיב בחז"ל, דאלמלא הקב"ה עזרו אינו יכול לו, ולכן צריך להתפלל ולבקש ע"ו, וכפי שמוצא צסם הרה"ק המגיד מטוריקס ז"ע, אכול, ראשי תיבות אינו ל"ה ו'עינינו ל"ה, ע"כ, וכשנבקש על זה מוצטחים אנו שנוכה לעור מיוחד בחודש זה, וכדאיתא בצפריים הקדושים, אני לדודי ודודי לי, הרמו על אלול, הביאור בזה, אשר כל מה שמשחוקק האדם להתקרב אל השם ית' כן גורם תשוקה צשמים לקרב את האדם.

ולכן צדקי להלליה בעבודתינו בחודש הזה שזו אנו קוצעים אין חיראה השנה הצעל"ט ואולי אפי' לכל חיינו, חייבים אנו קודם כל להתפלל ולהתחנן לפני קוננו, ואז מוצטחים אנו שקרוב ה' לכל קוראיו.

אבל צדקי להתגבר על הי"ר ולא ליפול ח"ו ליאוש צריך להיות צדיק חברים כפי שכתבו דורשי רשומות ש"אלול" נוטריקון וישאלו איש לרעהו לישלום, מפני שזה מהיסודות צהלכות תשובה דאין יום הכיפורים מכפר על עזירות שבין אדם לחבירו,

וזהו עיקר ההכנה לקראת הימים הקדושים הצאים לקראתנו לשלום, (וכבר הוזהרנו מרבותינו הקדושים, שאין הכוונה חלילה להתחבר עם אינשי דלא מעלי, אלא מהם חייבים להתרחק ולהתדלל לגמרי)

וגם אמרו כבר חז"ל, אם פגע בך מנוול זה, משכהו לצהמ"ד, (דזה כל השנה, אבל צפרט צומן זה שהי"ר הרע הוא גם "פגע" שמשחלל יותר מהרגלו) לכן צדקי להתגבר על הי"ר, אפשר רק ע"י עסק בתורה כל אחד כפי יכולתו

וכמוסופר כוהנאון רבי דב בעריש איינהורן זצ"ל אבי"ד אמוסטוב שאחרי נשואיו עבר להתגורר בכחיצת חמיו ה"שפתי צדיק", שבימים ההם היה נושכנו בחצר הקודש בגור, והוא סמוך איצל גיסו הארכו"ר בעל "שפת

אמת". היה, איפוא, שריו ביצל גדולי עולם שזרזוהו תמיד להמשיך ביגיעת התורה נותן קדושה וטהרה.

מוספרים: שגה אחת, בראש חודש אלול, באשמורת הבוקר, נכנס רבי דוב בעריש לפני ולפנים איצל הרה"ק ה"שפת אמת" וישאל כופו, איזהו ספר מוסר שילמד בו בימים אלו שצריך לעורר הלב ליראה ולתשובה? נענה הארכו"ר והשיב לו: "שימועני, בערישיל, כל ספר מוספרי יראים יקר וטוב, אבל כוהתעמקות בסוגיא של "מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום" יכול אתה להגיע עד רום כל המעלות והמדרגות בנוסר וביראה..."

ואיתא בצפה"ק לעולם יסדיר אדם תפלתו ואחר כך יתפלל (ר"ה לה). כל חודש אלול הוא צבחיית יסדיר של ראש השנה ויום הכיפורים ע"כ.

ולכאורה הרי כל השנה מתפללים, אלא הכוונה להקפיד לעסוק בתורה, שזו מתגבר על הי"ר ומכניעו, ואז לא יפריע לו בתפלתו, וזה הכוונה יסדיר תפלתו, שמכניע הי"ר שלא יפריעו בתפלתו, ולכן בחודש אלול צריך להתאמץ יותר בעסק התורה צדקי שגם צימים שמתפללים כל היום ואין צהם כ"כ זמן לעסוק בתורה, גם צהם יהיו התפלות סדורות ללא מפריע ומשטין, לכן צריך הוספה מיוחדת בעסק התורה כל חודש אלול, צדקי שהתפלה צימים הקדושים, שצהם תלוי כל השנה כולה, גם יהיו מסודרין, ואין לנו שזיר רק התורה הזאת.

יעזור השי"ת שנתעורר באמת מקול השופר (שנתקן צעת שעלה מרע"ה למרום לקבל לוחות שניות, ונכחו שלא היו ראויים לחות מעשה, אלא להורות תשובה ולהוכיח כי לכ"א מהני תשובה ומתקבל תשובתו לרחמים ולרצון), ושיזריח הקב"ה עלינו רוח טהרה ותשובה ודעת אמת, שנוכה להתקרב לצוראינו, ונוכל להתפלל וללמוד מתוך הרצנת הדעת, ויהא חודש זה תחילה וראש לפדיון נפשנו, ונכתב ונחתם לחיים טובים וצפרן של צדיקים גמורים, ונוכה לגאולת עולם צב"א.

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וגו' (יא, כו).

על מאמר חז"ל "שכר מנוה צהאי עלמא ליכא" הקשו המפרשים הלא הקב"ה, כשנותן שכרן של מנוות צעולם הצא, עובר על "צל תלין" ומתראים, שהתורה ניתנה ע"י שליח ואין עוצרים על צל תלין כשהפועל נשכר ע"י שליח, צרם "אנוכי" ו"לא יהיה לך" מפי הגבורה שמענוס, ואם כן מגיע השכר גם צעוה"ו, וזה שנאמר "ראה אנכי" עזר קיום מנוות "אנכי", נותן לפניכם היום צעוה"ו צרכה.

ושאלו את הרה"ק רבי שלום מקאמינקא ז"ע, האין יפרש סוף הפסוק "והקללה" והשיב מיניה וציה, "והקללה" ראשי תיבות ו'הקרן קיימת לו לעולם ה'צא ע"כ.

ונלע"ד ע"פ הדברים הנ"ל להתחייב (ואולי זאת היה כוונתו הק') "את הצרכה אשר תשמעו" דהצרכה שאני נותן לפניכם היום, והרי שכר מנוה צהאי עלמא ליכא, אלא דהצרכה זה רק על "אשר תשמעו" הכוונה על המנוות ששמעו צעמאם מפי הקב"ה, דזה האמונה, כמבאר שניזונין צוכות האמונה.

והקללה כפי שפירש הגה"ק מקאמינקא זה ר"ת ו'הקרן קיימת לעולם ה'צא, זה יהיה על המנוות "אם לא תשמעו" הכוונה שזה על המנוות שלא שמעו מפי הקב"ה עצמו, צאלו שכר מנוה צהאי עלמא ליכא,

ואולי גם אפשר להוסיף דהנה בזה כתוב לשון "אם" דזה תלוי בצדק עצמו, דזה שמאמין שאלל הצדיק, שכינה מדצרת מתוך גרונו,

ואז הרי גם כשמשרע"ה דיבר שומע מפי הקב"ה, ואז מקבל שכר גם זהאי עלמא, משום כל תלין, ולכן זוה כתיב לשון "אם" דדבר זה הוי צידו.

(משה ידבר, ליזענסק)

ראה אנכי נודתן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשבעו וגו' והקללה אם לא תשבעו וגו' (יא, כו-כוז).

הרה"ק ר' אהרן מטשערנאציל אמר פעם: רצונו של עולם, ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הזכרה אשר תשמעו, אם תתן לפני ישראל ברכה, בטוח אני שישמעו וישמרו את המצוות, ואף אם חלילה לא תתן להם ברכה, אז אם עכ"פ לא תתן להם קללה ג"כ ישמעו,

וזהו והקללה אם לא, ר"ל אם לא תתן להם קללה אז אף אם לא תתן להם ברכה בטוח אני ג"כ שתשמעו אל מצוות ה' לעשות רצון קונו.

(ילקוט מאורי אור)

ראה אנכי נודתן לפניכם היום ברכה וגו' (יא, כו).

נאמר בלשון יחיד, לפניכם היום בלשון רבים, לרמוז על מה שאמרו חז"ל, אשר כל אדם יחשוב תמיד, שיש ציכלתו, להכריע את כל העולם, לכף זכות, בעשותו מצוה, וכן להיפך, להכריע. כל העולם לחובה, בעשותו עבירה, לכך נאמר, "ראה אנכי" כמדבר ליחיד, שידע, אשר על ידי מעשיו, יכול להביא "לפניכם", היינו להכליל כולו, ברכה וקללה, והזכיר ענין זה צבאן, יען צאו כעת לכלל ערבות.

(כלי יקר)

ראה אנכי נודתן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה

אשר תשבעו וגו' (יא, כו).

יש אמונה עפ"י השמיעה, היינו אמונה פשוטה המסורה לנו מאבותינו ואבות אבותינו מדור דור, ויש אמונה עפ"י הראייה היינו מצד חקירה והבנה, אמונה שכלית המסוכנת מאד, ואין יכולין לנקוט בה, אלא אלו שמושרשת בהם היטב אמונה פשוטה.

וזש"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, אמונה של "ראה" הבאה מצד חקירה יש בה ברכה אצל גם קללה ח"ו, אצל את הזכרה, אמונה שיש בה ברכה בלבד "אשר תשמעו" היא האמונה עפ"י שמיעה, האמונה הפשוטה.

(אמרי חיים)

והקללה אם לא תשבעו (יא, כו).

העולם לא היו מצינים את התורה שהיה (הרה"ק רבי אהרן מטשערנאציל ז"ע) אומר, שהיה דרך כלל מתחיל לומר "דער זידע דער מאור עינים" וכו' ובאמצע שמעו שאומר שרצין לייחד מחשבה דיבור ומעשה ויותר מזה לא שמעו, ולכן אין צאמת הרבה דברי תורה ממנו, אך מ"מ כמה דברי תורה צודדים יש ממנו וכמעט כולם נאמרו על ידו על איזה מאורעות וגזירות שבאו לבקש ממנו שיחפול לה' שיושיעם מנרה.

פעם אמר, כתיב (דברים יא, כה) והקללה אם לא תשמעו, והפ"י הוא "והקללה אם לא", אם הרצש"ע לא יציא את הקללה אז יהיה "תשמעו" שישמעו למצוות התורה, והוא ארטי זה אמר מפני שהיה אז איזה מחלה ל"ע והוררך לזוות שלא יתענו בתשעה צבא, ומכיון שלא היו יכולים לקיים ההלכה שרצין להתענות לכך אמר ההורה

הנ"ל שהוא מצטיח להקב"ה שאם לא יציא הקללה יוכלו לקיים ההלכה להתענות.

(כ"ק אדמו"ר מטשערנאציל שליט"א, קונטרס ד"ת תש"א)

לא תעשון כן וכו' (יב, ד).

"כן" יתפרש לשון ד"ק ונכון כנ"ל, כי הנה הש"י [חפץ] שהנדיקים יצטלו גזירתו כי זה שעשועיו ית', והנה לצל יאמר הנדיק צודאי דקרו דיניו ית' ומה לי להיות מקטרגא דמרי, אל יאמר כן.

וזהו לא תעשון כן, לא תעשון דק ונכון לדיניו ית', כי אדרבא הש"י חפץ בזה שימלינו עבור בניו וימלאו להם זכות, כמ"ש הש"י ספר אמה למען תדק (ישעיה מג, כו), כי חפץ חסד הוא (מייכה ז יח):

(אגרא דכלה)

לא תעשון כן לה' אלקיכם (יב, ד).

פעם אחת סיפר אדמו"ר זללה"ה (הכוונה על הרה"ק מוהר"ר ישעיה מושקאט וזקללה"ה בעטח"ס ראשי צממים שהיה חתנו של הרה"ק מוה"ר יצחק זק"ל מראדוויל ז"ע) איך שהיה עם חותנו הרב הקדוש מראדוויל אצל הרב הקדוש רבי ר' ברוך על ש"ק והמעשה באריכות אין להאריך, רק היה גזירה ר"ל, ואמר הרב הקדוש ר' ברוך לא תעשון כן לה' אלקיכם, ע"ד כן צנות ולפחד דוצרות (במדבר כו, ז) ולא להסכים על הגזירה, רק להתפלל שיקרע גזר דיניו.

(עני צממים, לקוטים אורות צממים)

מעשה נוראה ונפלאה מרבינו הקו"ט אי"א הרבי ר' יחיאל טיכל מולאטושוב עם בנו הח"ק ה"ר יצחק מראדוויל ז"ל, שסיפרה הה"צ הקו"ט איש אלקים המגיד מטרורסק ז"ל בחג הסוכות:

הנה זאת ידוע ומפורסם לכל אחב"י החסידים, שה"י מנחהגם הק' של הרבנים הצדיקים שליט"א בני המגיד הק' מטרורסק, בחג הסוכות לסעוד סעודתם אצל אביהם המגיד הק' זצוקלה"ה, כי ה"י חושבם מואשפזיון עילאין יקירין וקדישין.

פעם אחת בחול המועד סוכות נתאספו הרבנים הצדיקים בני המגיד זצלה"ה, להיות מושולבים איש אל אחיו ללכת לסעוד סעודתם אצל המגיד הק' זצלה"ה (הלא המה הה"צ הקו"ט מו"ה ר' נחום זצוקלה"ה אשר עלה לנרם עוד בחיי המגיד הק' בינו עלונו, ולהבדיל בין החיים לחיים הה"צ הקו"ט המפורסם מו"ה ר' מרדכי שליט"א הנקרא בפי כל ר' מאטלי מקאזנער, והצדיק הק' החריף והבקי בנגלה ונסתר ר' יעקב ארי" שליט"א אשר מילא את ידו לכהן תחת אביו הרב המגיד זצלה"ה בעיר טרוסק). ובבואם בפרוהדור של בית המגיד זצ"ל שמעו את קול המגיד הק' זצ"ל בהתלהבות עינים ונורא כואד בזה הלשון:

רבש"ע למה תגזור אתה גזירות לא טובות ח"ו ונח"י מוכרחים אנו לבטלם, כי הקב"ה גזור וצדיק מוטל, שבזה נראה כאלו אנו עושים אצלך שינוי רצון ח"ו, הלא יותר טוב ויפה אף נעים שאנו נגזור גזירות טובות ואתה תקיימם, הן אמות שרבותינו ז"ל אמרו (מועד קטן ט"ז ע"ב) הקב"ה גזור והצדיק מוטל, הלא כנו כן אמרו ג"כ (שבת נ"ט ע"ב) הצדיק גזור והקב"ה מקיים, א"כ קיים גזירתנו הטובה. וכפל את הדברים האלה כנוה וכנוה פעמים בהתלהבות רשפי אש נורא כואד.

והרבנים הצדיקים הקדושים יראו לגשת אל הקודש לפתוח את דלתות ההיכל הקודש, אך כאשר שמעו כי גמר את דבריו הק' נח ושקט מרעשי התלהבות, אזי פתחו את הדלת ונכנסו פנימה. אולם בהכנסם היו מזהירים בלבם על אביהם הרב המגיד ז"ל שהוא ח"ו כמותי דברים כלפי מועלה (כדאיתא בגמ' ברכות נ"ג ע"א) שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מועלה, ומנו לוי, ואטלי, ע"ש).

אכונם הרב המגיד ז"ל ברוח קדשו אשר הופיע עליו מורומים הרגיש את כל זאת כוח שייש בלבם עליו, ואזי כאשר ישבו לפניו הצעיר כצעירתו והבכור כבכורתו, פתח הרב המגיד את פיו הק' ואמר בזה הלשון:

בניי היקרים אספר לכם מועשה נפלאה מוחזיק וטהור רבי יצחק מראדוויל ז"ע (הלא הוא המחבר סה"ק אור יצחק, אחד מחמשה בנים הקי של רבינו איש אלקים קדוש יאמר לו רבי ר' מיכיל זללה"ה מולאטשוב, שהנה נקראים בפי הצדיקים קדושי עליון חמשה חנושי תורה, ואלו הן (א) הה"ק ר' יוסף מייאנפלא (ב) הה"ק ר' יצחק מראדוויל הנ"ל (ג) הה"ק ר' זאב מובאריו (ד) הה"ק ר' נושה מוויזוהעל (ה) הה"ק ר' מרדכי מוקרעמניץ זכר כולם לברכה, ז"ע ועכ"ל). ידוע לכל כי בכל לילה ולילה הי' דרכו בקודש קדשים להעלות נשמותו להעלות העליונים ללמוד שם דרכי עבודת השי"י, שהי' הולך בהיכלות עליונים במוקמות מושבותיהם של כל צדיק וצדיק, וכל אחד ואחד הי' מוסר לו דברים נוראים מהסודות העליונים, ומה שהודיעו לו בעולמות העליונים או מה שהי' רואה שם הי' דרכו בקודש לספר לאנשי המוקורים אליו ביום החמרת.

פעם אחת בלילה עשה עליית נשמה והעלה נשמותו למעלה למעלה מאוד מאוד כי הי' אז עת רצון, וניתן לו רשות לחפש בגזיית דמלכא, והי' הולך בכמה וכמה היכלות קדושים ורמים, ובכל שעה ושעה הי' הולך ועולה ממודרגה למדרגה מזהיכל להיכל עליון (ע"ד מאמרם ז"ל (ברכות ס"ד ע"א) צדיקים אין להם מנוחה בעולם הזה ובעולם הבא, שנאמר (תהלים פ"ד ח') ילכו כחיל אל חיל, יעושי), ובכל היכל והיכל היו מנגלים לו סתרי צפונות סודות תורתנו הקדושה, אחר כך עלה למקום קדוש עליון ביותר ורצה לכנס להיכל קדוש מאוד נעלה, ויהי כאשר אך רצה לפתוח את הדלת יצא בת קול בקול רעש גדול: חזור לאחוריד! אל תגעו במושיחי כתוב (שם ק"ה טו).

והי' מורתת כל גופי, וחלשא דעתי מאוד, ונכנע בהכנעה גדולה למואד עד שרצה ללכת נושם אל מקום אחר, אולם תיכף ומיד שנוע כחדש קול חיבה: יצחק בני היקר, תדע כי בזה ההיכל שוכן אני אביך (הוא רבינו קדוש וטהור איש אלקים וכי רבי ר' מיכיל מולאטשוב זצוקלה"ה), ודע לך בני כי עוד לא ניתן לך רשות לכנס במקום הזה. שאל לי: אבי, מה טעם יש בזה, ענה לי מופני שלא הגעת עדיין לתכלית הנקודה הפנימית השלימות אמתיות ובפרטות, מוצד החטא שעשית בלילה הזאת.

הה"ק מוה"ר יצחק בשמועו תיבת חטא נתפעם רוחו בקרבו ונשתנה פניו לכמה גוונים, אזיל חזירא ואתי סומקא, יען כי לא הרגיש בעצמו שום חטא קל מלילה הזאת, וגם שפוש ולא מוצא, אזי ביקש מאביו שייספר לו מה שעשה. אמר לו: ספר לפני את כל הענינים שעשית בלילה הזאת ואז אראה לך עין בעין החטא שלך.

השיב לו הה"ק מוה"ר יצחק ז"ל אין לי לספר לך רק דבר אחד, שבלילה זו הי' אצלי עני אחד ושאל מאתי נדבה גדולה לדבר גדול ונחוץ, ואתה אבי הלא ידעת את מך ערכי כי לרש אין כל, רק דבר אחד הי' אתי וזאת רציתי ליתן לו, אכן הוא לא הי' חפץ לקבל, כי אמר שבזאת הנתנה לא יהי' לו שום עזר כלל, אי לזאת לא נתתי כלל, רק הייתי מנחם אותו ומפייסו בדברים רצויים, והייתי מדבר על לבו באשר שהבורא ית' אוהב את העניים ולכן מייסרם ומוכיחם, כמאד"כ (משלי ג' י"ב) כי את אשר יאהב די יוכיח ופטרותיו לשלום. וסיים את דבריו בלשונו הקי: יותר חדשות לא הי' אצלי בלילה.

אמר לו אביו הקי: אין אני צריך לשמוע יותר כי זה הוא הדבר אשר על ידה לא זכית לכנס בהיכל זה שכולו קדוש, ועל דבר הזה הגני מוכיחך, כי הי' לך להתפלל להשי"י על העני הזה ולהתווכח עם רבון כל עולמים המנהג את העולם ברחמים רבים שירחם על העני הזה ג"כ, כי באמת בנותבתא דרקיע אין הפסוק כי את אשר יאהב די יוכיח מתפרש כנו שאתם מופרשים בעולם הזה התחתון, רק הפירוש הפשוט בעולם העליון כן הוא, כי את אשר יאהב די יוכיח היינו מי שאוהב את השי"י הוא מוכיח את השי"י למה הוא עושה כך לענות את בני ישראל, הלא טוב יותר לפרנס את העניים להיות להם לחם לאכול ובגד ללבוש, כי בזה יתגלה ויצא נוכח אל הפועל הרצון של השי"י שהי' בעת בריאת העולם, שהי' מכוון הבריאה להטיב לבריותיו, ויתגלו מודת רחום ותנון בעולם (כדאיתא בזה"ק ועין החיים כידוע ליו"ח).

ועל כן בני היקר תזכור מהיום והלאה לבלי לעשות כן להשיב תשובה כזו לעני, רק תתפלל עליו לפני השי"י ולהתווכח עם השי"י על זה כנ"ל, ועל ידי זה תזכה להיות נכנס לטרקלין.

ע"כ סיפור המועשה כפי מזה שסיפרה הרב המגיד הקי זצוקלה"ה, והבן מאוד הרמוז שרימוזו בסיפור הזה ודו"ק:

(בית צדיק נדפס לראשונה בשנת תר"ע)

ואכלתם שם לפני ד' אלקיכם ושמזוזתם בכל מישלזו ידכם אתם ובתיכם אשר ברכך ד' אלקיך (יב, ז).

לפני ד' אלקיכם, יאמר צוה, אף על פי שמחמת האכילה יצוא האדם, לידי שמת הקצ"ה, שנאמר ואלו שצדע ודשן ופנה וגר, אצל כאן שהוא לפני ד' יתצרך, יאכל כל מה שירצה, ששם עליו מורא של הקצ"ה, ולא יצוא לצעוט מרוב אכילה.

(שפמי כהן)

ואכלתם שם לפני ד' אלקיכם, ושמזוזתם (יב, ז).

יוצן על פי מה שפירש, צעל צינה לעתים, את הפסוק, וצדיקים יעלזו לפני ד' וישישו בשמחה, דכונת הכתוב היא לומר, דשמחת הרשע, היא רק בשעת השמחה, אצל אחר כך הוא עזב, לא כן הצדיק, שמוח ישמח בשעת השמחה, וגם אחר כך, וזה וישישו בשמחה, היינו אחר השמחה, שמחים עם השמחה, שהיתה להם מקודם, וזה ואכלתם שם,

והנה מדרך סתם אנשים, המוציאים מעות, לסעודת הרשות, לא ישמחו אחר הסעודה, אצל המוציא מעות, לסעודות מנוה, כמו לרכי שבת ויו"ט, ידוע, אשר כל המוסף, מוסיפים לו, לכן כאשר ואכלתם שם, בצית הצחירה, אז אחר האכילה ושמחתם, צראותכם אשר צרכך ד' אלקיך, אחר כך, צכל משלח ידך, לכך תשמח גם אחר האכילה.

(אמרי שפר)

השמור כך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה (יב, ז).

לא לכתחילה תחם לשוני מה ששמעתי כ"פ מאלמו"ר (הרה"ק צעל "אמרי יוסף" מספינקא ז"ע) שאמר דהא דא"י צאד"ג דטוב לשמש כמה צדיקים, זה דוקא צמי שנסיעתו להצדיקים הוא כדי ללמוד ממורתם וממעשיהם הטובים, וכיון שכל צדיק וצדיק יש לו דרך צדוקה ע"כ טוב לשמש ג' צדיקים כנ"ל

אצל האנשים שכל עיקר נסיעתם להצדיקים הוא כדי לקבל ישועות בגופניות, או אפי' צרותיות לא טוב עבורו לנסוע לצדיקים הרבה מחמת כמה טעמים וד"ל רק יהיה צדוק צדוק אשר רגיל עמו אע"פ שרואה שישועתה רחוקה מלצוא ח"ו, מ"מ יאמין בצאמנה שלימה שכ"ז הוא רק נסיונות, ואם יעמוד בצאמנותו ויתחזק בצטחונו צדא"י יעזור לו השי"ת, וישועתו תהי' קרובה,

ולע"ד ד"ז רמז הוא ג"כ צהמ"ק (דברים י"ב י"ג) השמר לך פן תעלה עולותיך צכל מקום אשר תראה, ודי לחכימין.

(הרה"ק ה"מקל ימ"ק צהקדמתו לפס"ק "אמרי יוסף")

ונתן אליך אות או מופת, ובא האות והמופת אשר דבר אליך לאמור נלכה אזורי אלהים אזורים וגו' (יג, ב-ג).

כי עיקר המקשרות אל הראש והצדיק שימוסף לו אהבה ויראה וצדיקות ויראה,

וזהו "ונתן אליך אות או מופת", תיכף יתן לך אותות ומופתים, "וצא האות והמופת", אז מדע שזה הוא "לאמר נלכה ונעזבה אלהים אחרים", כמו שהיה לכת ארורה שיצאו מן הדת רח"ל,

עשר תעשר את כל תבואת וכו' לבוען תלמוד ליראה וכו' (יד, כב).

ועפ"י נפרש גם כן מה שנאמר ציעקצ (בראשית כח טו) ויקץ יעקב משנתו וכו' וירא ויאמר אכן יש וכו' וידר יעקב נדר לאמר אם יהי וכו' ונתן לי לחם לאכול וצגד ללבוש ושצתי וכו' והאזן הזאת אשר שמתי וכו' וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך.

דהנה הדברים תמוהים על יעקב אבינו חסידא קדישא שהתנה בתנאי אם יתן לו הש"ת פרנסתו צריוות או יעצדו ויתן לו מעשר מכל. אבל יוצנו הדברים ע"פ הג"ל ובהקדים מה שנאמר (דברים יד כ) עשר תעשר את כל תבואת וכו' למען תלמד ליראה וכו' והנה דרשו רז"ל (שבת ק"ט). עשר בשביל שמתעשר

והנה קשה מאד דהוה על מנת לקבל פרס וציות קשה דהנציא לווח (מלאכי ג י) וצחנוני נא בזאת, ולמה יהי מותר לבחון את הש"י בזה דוקא הרי זה עבודה ע"מ לקבל פרס,

וגם יש להתבונן אומרו למען תלמד ליראה מה הוא, אך הוא הענין הנראה דהנה מלוא אשר שכרה הוא היראה מותר לעבוד את הש"י שיתן לו שכרו היראה, והנה עניות מעביר על דעת קונו היינו היראה, והגה כשהאדם מעשר בשביל שמתעשר ולא יתבטל מיראה מה נחמד ונעים הדבר ו"ש עשר בשביל שמתעשר רק יהיה כוונתך למען תלמד ליראה וכו'.

ו"ש ציעקצ וירא יעקב וכו' היינו שטעם טעם היראה האמיתית, אז נדר נדר אם יהי וכו' ונתן לי לחם לאכול וכו' אז עשר אעשרנו לך בכדי שמתעשר למען אלמוד ליראה, ועיקר כוונתו צעשירות רק בשביל היראה, לדבר כזה מותר לעבוד את הש"י ע"מ לקבל פרס. (אגרא דפרקא שמי"ז)

עשר תעשר (יד, כב).

ידוע דמלות נדקה היא גדולה מאוד מאוד, ומללת ומגינה מול הנרות ופורעניות, לזאת כל מקום שנוכר מלות נדקה צמורה הוא נכפל שני פעמים, דהיינו עשר תעשר נתון תתן (שם טו, י) וכדומה, מחמת שהמלוא גדולה היא מאוד, והי"ה"ר מתחזק עליו, ע"כ נריך הכתוב לכופלו לחזק הענין.

וזהו כוונת המדרש ילקוט שמעוני לא תירא לציית משלג, היינו לשון קרירות, מה שמקרה אותך הי"ה"ר מהמלוא הזאת, כי כל ציית לבוש שני"ם, היינו כל מה שזוה המורה על נדקה הוא כפול. (בזוניה דנהורא)

עשר תעשר את כל תבואת זרעך (יד, כב).

הרה"ק ר' יחזקאל מוקאזמיר זי"ע הזומן לעיר אפאלא לשי"ק, הוא התנה עמוהם שייכינו סעודות שבת בעבור כל העיר, כדי שכולם יאכלו אצלו על שלחנו. הרבה פעמים בקשוהו לבוא, וכעת היה הפעם הראשונה שבא לעיר, לפיכך ותהום כל העיר לקראתו אנשים נשים וטף. הם הכינו אכילה ושתיה לרוב בעבור כל העיר, אולם מואחר והרבה אכלו בביתם, על כן נשאר הרבה מאכלים, בשר ודגים וכל מטעמים.

באו לפניו בשאלה, רבי, מה נעשה עם כל המאכלים? ציוה הרה"ק מוקאזמיר עליהם להכין מלוא מלכה בעבור כל בני העיר. כאשר נכנס לסעודה, ראה אברך אחד עומד בפינה תפוס במחשבות.

אותו אברך הרהר בתרעומת, מודוע ציוה הרבי להכין כל כך הרבה? האם לא היה טוב יותר לעשות הוצאות כאלו בעבור דבר שבצדקה לפרנסת העניים.

כי נדיק גמור אינו נתן אותם, אלא ממשיך לבס של ישראל אל אהבה ויראה ותפלה ולימוד תורה לשמה צחמת, וממילא לנורק אהבת ישראל יפעול הש"ת על ידו עניינים נפלאים ונוראים כדי שיתקדש שם שמים על ידו,

כמו שאמר המגיד למרן הקדוש הרב בית יוסף (עי' מגיד משרים פ"י וי"א), וכמו שעשה מרן הקדוש הרי"ש טוב וכן אחריו כל הגדולים וכו'.

(היכל הצרכה)

ודרשית וזקרת וגו' (יג, טו)

וכזה מוצא צסם רבינו הקדוש החוזה מלוצלין זקוק"ל על הפסוק ודרשת וזקרת וגו' שפירש כך, ודרשת, כשאתה אומר דרוש, וזקרת, כשאתה אומר חקירה, ושאלת, כשאתה אומר שאלה, היטב, אעפ"י שהוא טוב מ"מ, נכון הדבר, שהוכן מראש לשם כך, נעשתה החוזה, הרי"ז צנחי תועבה.

(אוצר החיים)

בנים אתם לה' אלהיכם (יד, א).

אמר הרה"ק ר' ישעי' מפרשעצבורו זל"ל ע"פ מ"ש חז"ל אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם צמועדם" אל תקרי אותם אלה אתם, אתם אפ"י שוגגים אתם אפ"י מוידין (פסהדין י"ט ע"ב) א"כ אם צמקום דכתיב אותם ואך צדרך אל תקרי הוי כאלו כתוב אתם, דרשו אפ"י שוגגין אפ"י מוידין עאכ"כ כאן שכתוב צפירוש צנים אתם לה' אלקיכם שי"ש לדרוש אתם אפ"י שוגגים אתם אפ"י מוידין וכדרשת ר"מ צין כך וצין נקראים צנים.

עשר תעשר (יד, כב).

דרשו חז"ל (שבת ק"ט). עשר בשביל שמתעשר. ורמזו לן צאורייתא צפירוש שמתעשר מועיל לעשירות, דכתיב (צמדנר ג, יד) קף אחת עשרה זהב מללה, פירוש יד שנוטלת אחת מעשרה, דהיינו מעשר, אותה היד זהב מללה.

(בזוניה דנהורא)

עשר תעשר (יד, כב).

אמרו בגמ' תענית (ט). שפגש רבי יוחנן (ילד יתום) בנו של ריש לקיש ושאלו מה למדת היום? השיב הינוקא בחומש דברים "עשר תעשר את כל תבואת זרעך". שאל הקטן מה הכפילות "עשר תעשר". ענה ר"י עשר בשביל שתתעשר, ככו"ש (מלאכי ג, י) "הביאו את כל המועשר אל בית האוצר וגו' וחריקוטי לכם ברכה עד בלי די". (אף שכתוב 'עשרי' דרשו חז"ל עשר בשביל שתתעשר, כמו"ש אפילו אמר לך על שנואל שהוא יטין תשבע לו, שמועתי בשם הבני יששכר). מביא התוס' שם מוקאזמיר (תנחומא ראה)

מועשה בעשיר שהייתה לו שדה שהוציאה בכל שנה אלף כור חיטים, והיה מפריש מואה למועשר. קודם מותו הזהיר לבנו שיפריש המועשר כראוי. אולם הבן צרה עינו וקימץ במועשר, עד שלבסוף השדה הוציאה רק מואה כור בלבד, כונו המועשר שבתחילה. כונו שפרש"י על הפסוק (בבב"ב י, ה) ואיש את קדשיו לו יהיו, "המועשרות". שאם אינו נתן מועשר, סוף שאין שדהו עושה אלא המועשר בלבד.

זה נרמז בכתוב (בראשית יג, ט) אם השמואל ואימנה ואם הימין ואשמואלה, אם השמואל אם אתה תעשה שין שמואלית עשר, ואימנה, זהו מזה שאמר הקב"ה אני אעשה לך שין יונגית "תתעשר". ואם הימין, אם תעשה שין יונגית עשר שתריצה להתעשר על חשבון המועשר, ואשמואלה, אני אעשה לך שין שמואלית "תתעשר" תקבל רק את עשירות מונה שהיה לך מוקדם.

כאשר נכנס הרבי, פנה אליו ואמר לו, מוציננו בתורה הקדושה, שייש מוציח להפריש מעשר שני בשנה ראשונה ושניה, רביעית וחמישית, ומעשר עני בשנה שלישית וששית. מזה היו עושים במעשר שני, עולים לירושלים ואוכלים סעודות.

וקשה קושיה גדולה, מדוע לא יתן המעשר ברוב השנים בעבור העניים. אלא רואים מכאן, שהמשתה והשמחה לפני ה', גדול יותר ממועשר עני. כמו שמוצינו שעל ידי כך היה נכנס בלבם יראת שמים כמו"ש התוס' בב"ב (כא.) ד"ה כי מוציין תצא תורה, לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, כדדרשינן בספרי למוען תלמוד וגוי גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה. כן הוא גם עכשיו, כשאין ביהמ"ק קיים, הנסיעה לרבי והשולחן שהוא עורך לפני ה', הוא כמו המקום אשר בחר בו ה' אלקיך, ומביא ליראת שמים, כמו השמחה באכילת מעשר שני.

לפיכך מעשר שני נהג בארבע שנים, ואילו מעשר עני ניתן רק בשנים שלישית וששית, רואים בפירוש כי סעודות החסידים גדולה במעלה מנתנת צדקה. אז הודה האברך כי היה בלבו תרעומת, ועכשיו הכי ישר וטוב בעיניו.

(ישא ברכה מאדויז)

וכי ירבה מומך הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירוזק מומך המוקום (יד, כד).

מבאר האלישיך הקדוש, אם הנך מרגיש שהדרך לבית המקדש קשה עליך, וטורח רב בעבודך, סימן בדבר שהמקום ב"ה רחוק מלבך.

כעין זה פירש המגיד מדובנא זצ"ל על הפסוק "ולא אתי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל" (ישעיה נג, כב) המושל המגיד מדובנא זצ"ל נושג לסוחר שישלח שליח אל בית הדואר על מנת שייביא לו חבילה. כשישב הסוחר ובידיו החבילה וביקש לקבל את שכר טרחתו נתן לו הסוחר סכום מוסים, אך השליח סירב לקחת את הסכום המוצע "כל כך מעט כסף", טען, "זהרי היתה זו חבילה גדולה וכבדה וכה התעייפתי כשנשאתי אותה". "חבילה גדולה", הגיב הסוחר, "לא ייתכן, החבילה שהייתי אמור לקבל היתה קטנה וקלה שהחילה זהב ואבנים טובות". אם נשאת חבילה כבדה, מושמע שטעיית והחלפת את חבילתי באחרת המכילה דברים פשוטים וכבדים, אילו היית נושא את החבילה שלי כלל לא היית מתעייף".

זהו "ולא אתי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל" הסביר המגיד מדובנא את הנמשל אם התעייפת בעשיית המוציח מושמע שלא לשם שמים התכוונת, כי אין עיף וכושל בי, אזהבה ה' ושומרי מוציחתי אינם חשים כל קושי ועומס בקיום המוציח.

כידוע אמר ע"ז הרבי מוקאצק זצ"ל, שזה אחד מוגי המושלים שהמגיד מדובנא כיון בהם לאמת.

(יגדיל תורה)

ואל ירע לבבך בתתך לו וגו' (דברים טו, י).
אמר אל"ז (הגה"ק בעל "דברי חיים" מלאנו ז"ע) שמקנא צהרני ר' הערש (מרימנו) ז"ע, שאם לא היה לו מעות לנתינת צדקה לא היה לו עוגמת נפש, ואני צאם אין לי ליתן צדקה, נעמט עם מיר ארויס דאם גאנצע כח (זה מוציא ממני את כל כוחותי).

אמר שהה"ק מאפטא נתן פ"א לפני אחד שלש מאות ד"כ, ואמר להעני, הש"י יעזור לי שיקיים צי ואל ירע לבבך בתתך לו (דברים טו, י) שאל אותו העני, וכי רצינו אינו נתן לי בתשואת חן, אמר, חלילה, אך כונתי מנמת שצרכוני היה ליתן לך חמש מאות ד"כ, וע"ז דאצה לצי צאשר אין צוחי ליתן לך הסכום הלו, ולזה אני מנקה שלא ירע לבבי צמתי לך, אף שצרכוני ליתן סך מסוים, לא

ירע לבבי על שאין צוחי לתת לך יותר, רק אמן כפי יכולתי צלצ שמת.

(חמדה גמחה)

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך וגו' (טו, י).

צסס הרצי רצי צרוך ז"ל ממעוציחו נתון תתן ולא ירע לבבך, ר"ל שלא יהיה לך צער צלצצך שמא היתה נתינת הצדקה שלך שלא לשם שמים. כי צגלל הדבר הזה,

ר"ל אפילו כשנתינת הצדקה היה צמחית גלל, (צאור הגנוו אמת צלצון אחר קצת: אפילו כשנתינת הצדקה היה צמחית צגלל) שלא לשם שמים, אעפ"כ יצרכך ה'.

(צרכת אהרן, צצרכת אשר ע' אמרות טהורות, אור הגנוו)

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו (טו, י).

פעם נסע הרבי ר' בונם מפרשיסחא ז"ע מדאגניצ' לביתו דרך העיר שעפס. בעיר זו דר חסיד מופלג, עני מרוד בשם ר' זלמן חסיד. בהגיע הרבי לאכסניה, שלח לקרוא לר' זלמן, ואמר לו, הא לך מולא חופנים מועות, הכן סעודת מרעים ביד רחבה, כנהוג אצל חסידים. נטל ר' זלמן את המועות, וקנה דגים, עופות, מושקאות וכל ערכי הסעודה, ונתן בידו סכום כסף.

קרא הרבי למושרת של בעל האכסניה לסוחר פרוות, וקנה מוכנו מעיל פרווה וכובע פרווה, נעלים, גרבים ונד פשתן, שנתנו מיד לחיט לתפור כתונת הגנוה. הוא הזמין עבור ר' זלמן את כל המלבושים. ציווה למושרת לארוז את הכבודה, וללכת עמו לביתו של ר' זלמן, הליבש הר"ב את ר' זלמן מוכף רגל ועד ראש, ועוד הוסיף מעיל וכובע, כי היה אז חורף ובבית שרר כפור, כי לא היה בנוה להסיק את התנור.

ויפן הר"ב כה וכה, וירא, כי גם בני הבית והילדים קופאים מקור, כי אין להם בגד ללבוש. צוה על מושרת לרכוש בדים על מנת לתפור מלבושים לכלם, והיתה שמחתם גדולה עד אין שיעור. אחרי שסיימו לאכול, הוגשו מושקאות וינות טובים להיטיב לבם.

אחר הסעודה, חזר הר"ב לאכסניתו בלויית ר' זלמן. כשעמדו להפרד, לקח אדמו"ר ז"ע כמנה רובלי כסף, ונתן לר' זלמן. תמנה ר' זלמן החסיד ולא רצה לקבל, באמרו, הלא נשאר לי מועות מוקניית צורכי הסעודה, וגם קבלתי די והותר בגדים ומלבושים, ולשם מזה אקבל עוד מועות!

השיב לו הר"ב ז"ע, הלא התורה אמרה, נתן נתן ולא ירע לבבך בתתך לו, הפירוש, כי הנותן לעני בתורת רחמנות אינו בכלל צדקה, הוא כמו שמכריח גופו, שאינו יכול לסבול עוד רחמנותו וצרותיו. על כן, צריך לתת צדקה כמנה פעמים, עד שלא ירע לבבך. היינו, שלא תהיה עוד רחמנות על העני המוקבל, ואז מוקיים אחרי זה מוציח צדקה.

עכשיו שנתתי לך את כל צרכיך, אין לבי כואב עליך עוד, וכעת יכול אני לקיים מוציח צדקה כראוי כצווי התורה הקדושה. כל יגיעתי היתה שאבא למדינה זו ואקיים את המוציח, אם לא תקבל מוכני עכשיו את המועות היתה יגיעתי לריק.

מושמוע רבי זלמן את דברי הרבי, קיבל את המועות בשמחה, ונפרדו בברכה ושלוים. וראה, הנמיצא איש כזה אשר רוח אלקים בקרבנו!

(רמתים צופים)

והיית אך שיבוז (טו, טו).
אמר שעצבות מאוד מוקלקל את הפרנסה, צגלל כן יראה כל אדם שיהיה לו שמחה, ורמז זאת צאורייתא, והיית אין שמי' סופי מציבות חת"ך, הוא השר הגדול של פרנסה.

(צוינא דנהורא)

הרה"ק רבי חנוך העניך דב מאלעסק זי"ע

בעמח"ס לב שמח ועו'
תק"ס - א' אלול תרמ"ד

ואכן משנעשה הרה"ק לאב"ד בעיר אלעסק, התחיל לנהוג נשיאותו ברמה וגדר גדר ועמד בפרץ. והיה בקי בהוראה בש"ס ופוסקים, וכמו שמובא בס' גילוי דעת להמהרש"ם זי"ע, (י"ד הלכות טריפות ס"מ מא, אות ל"ד לה) אודות מחט התחוב בפנים נגד הסירכא וזה לשונו: "וכן נהג הרב הגאון"צ מו"ה העניך ז"ל אב"ד אלעסק, שכל הוראותיו היו עפ"ד חותנו הגה"צ אב"ד בעלזא זי"ע".

מכיון שהרה"ק היה תמיד טרוד עם האנשים הבאים אליו לקבל ברכתו, לכן מינה לו גם מורה הוראה שיעמוד בעזרו, אולם כל הדבר הקשה גם בעניני הוראה הביאו אליו.

הרה"ק בעל ה"לב שמח" מאלעסק זי"ע היה בעל מופת מופלא ביותר והיה אפשר לראות שם בעליל הנהגה ניסית מעל לדרך הטבע ממש, ואת הניסים והנפלאות שראו שם לא ראו בשום מקום.

ואף שבטבעו היה שוה לכל נפש במידת טובו וענוותנותו, עכ"ז כשהיה נוגע לשינוי כל שהוא בעניני הדת היה עומד בשער בתקיפות נוראה, והתייצב בכל כוחו להעמיד הדת על תילה, וגם בעניני השגת גבול, שרדף את המשיג גבול עד חרמה.

ויהי ביום ו' ב' דר"ח אלול דשנת תרמ"ד אחרי שבירך את כל משפחתו ותלמידיו, ואחז בידו הדיקנא קדישא, עלתה נשמתו למרומים כשהוא בן פ"ד שנים כמנין חנוך. ומנ"כ באלעסק.

ספריו: סידור "לב שמח" עם קונטרס "דרך תפלה". "לב שמח", "עה"ת. "לב שמח" על הגש"פ, שה"ש ומגילת אסתר, ועו'.

[אחרי פטירת ה"לב שמח" הושיבו את בנו הרה"ק רבי יצחק זי"ע על כסאו למלא מקומו [היה איש קדוש מאד, הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע העריכו עד מאד. יצויין שרבי יצחק היה בעל נכדתו - חתן חתנו הרה"ק רבי יוסף מאשקאוויץ זי"ע], ואילו בנו הרה"ק רבי שלמה זי"ע הנהיג עריתו בעיר סאסוב, ועל שמו נקרא רבי שלמה מסאסוב, ואת כח המופתים ירש רבי שלמה מאביו [אבי מורי הרה"ג מוה"ר רבי יוסף יהושע פרידמן ז"ל עוד זכה לראותו, וזכר שמכל העולם כולו שלחו אליו אזכרות, ואף מארה"ב הרחוקה הגיעו בקשות לרפואה וישועה]. מקובל מחסידי, שבעת עריכת ה"טיש" בשבת האחרונה של ה"לב שמח" עלי אדמות, יצא הברזל החד (הלהב) של הסכין מהקת (בית היר), נטל הרה"ק מאלעסק את ה"בית יד" ונתנו לבנו רבי יצחק, ברמזו לו שהוא ישב על כסאו לאחר פטירתו [כי באידיש נקרא הבית יד "שטיל", שמשמעו 'כסא'], ואת חלק הלהב הנקרא באידיש "קלאנג" הושיט לבנו רבי שלמה ובכך מסר בידו את כח המופתים שעי"ז נתפרסם שמו בכל העולם כולו [כי "קלאנג" משמעה 'פרסום' בשפת האידיש]

בהיותו ילד קטן כבר שבע שנים נסע פעם עם אביו החסיד רבי שמואל ללובלין, אל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, ואביו זי"ע לקח את שני נעריו עמו, בנו הבכור רבי מאיר זצ"ל שהיה אח"כ אב"ד מנאויריע, ובנו הקטן (הרה"ק מאלעסק). וכשבא בצל קורת החוזה נטל אותם החוזה על ברכיו ובירך את שניהם, אך שיכל את ידיו, ובאמרו: "כני הם, ואולם אחיו הקטן 'העניך' יגדל ממנו". ולימים ראו שאכן ברכת הצדיק נתקיימה במלואה.

עוד מסופר על הקירבה המיוחדת שהראה לו הרה"ק מלובלין, וכמו שסיפר הרה"ק בעצמו כי בעת שהיה בילדותו עם חותנו לעתיד מוהר"ש מבעלזא בלובלין. ושם בלובלין היה המנהג שבכל יום אמרו הנערים לפניו ברכת השחר, והוא היה עונה אמן אחריהם, ואם היה בין הנערים איזה מיוחס או בנש"ק היה מקבל ממנו אח"כ ג' חצאי רייני"ש. והנה בעת אשר הגיע הרה"ק לשם, ואמר הברכות לפני החוזה זי"ע, ונתן לו החוזה ג"כ ג' חצאי רייני"ש.

על אופן הקשרי שידוכין שהרה"ק השתדך עם הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע ג"כ מסופר מהחוזה עובדא נפלאה.

וגופא דעובדא הכי הוה: פעם הזכיר השר שלום מבעלזא זי"ע את עצמו בקוויטל לפני החוזה מלובלין זי"ע על השידוכין לבתו, ונענה לו רבו החוזה הק'; הנה הזיווג של בתך מאיר מאוד בעיני, "הוא יסע על עגלה שלכם". ובשעתו לא הבין הרה"ק מבעלזא פשר דברי החוזה אבל שמר את הדבר.

רבינו הרה"ק ר' חנוך העניך דוב מאלעסק זי"ע בעל מחבר ספרי לב שמח עה"ת ועוד, נולד בשנת תק"ס לאביו החסיד המפורסם רבי שמואל מבעלזא זי"ע, ולאמו הצדקת מרת רויזא ע"ה.

אביו רבי שמואל היה בנו של החסיד המפורסם רבי שמאי מבעלזא זי"ע והוא היה בנו של הגאון הקדוש רבי מאיר זי"ע, שהיה מתלמידי מרן הבעש"ט זי"ע, והתפרסם בזמנו בשם "הקדוש מבעלזא".

שלשלת יחוס משפחתו הולכת למעלה בקודש עד להרב הקדוש המפורסם רבי יצחק אב"ד בעלזא זי"ע, שהוא נולד ע"י ברכתו של הגה"ק הב"ח זי"ע.

וגופא דעובדא הכי הוה: אביו של רבי יצחק שימש כשמש הקהילה בבעלזא בזמן כהונתו של הגה"ק הב"ח שישב על כסא הרבנות בבעלזא. והב"ח זי"ע סבל צרות מרורות מראשי הקהילה שהם נכלו בנכליהם לפוטרו מכהונתו, וחשבו מזימות רשע לצערו ביותר, ונתנו ביד השמש המכתב פיטורין, וציוה עליו שיתנהו לו בערב שבת, אבל השמש לא היה יכול לפעול בנפשו לצער אותו צדיק לפני השבת, ע"כ לא מסר המכתב פיטורין להגה"ק הב"ח עד מוצאי שבת, ואף שבזה סיכן את כל פרנסתו, שהיו יכולים ראשי הקהילה לפטרו ממשרתו על זה. והגה"ק הב"ח התפעל כל כך מצדקת לבבו, עד שעמד ובירכו שיזכה לבן גדול וקדוש. ואח"כ נולד לו הרב רבי יצחק אבי משפחת הרה"ק, והוא היה אב"ד בעלזא. והתפרסם בגאונותו ובצדקתו.

מסופר שבעת שנולד הרה"ק התבטא חותנו לעתיד הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע אשר "עתה באו שתי נשמות מעולם העליון שיאירו את העולם". ואח"כ לאחר זמן רב ש"הלב שמח" נעשה חתן רב שר שלום שאלו אותו בניו הק' של הרה"ק מבעלזא זי"ע על אודות שני הנשמות הללו שהעיד עליהם אז, והשיב ע"ז "אחד מהם נפל כבר ממדרגתו, לא עלינו, ואילו "השני הולך ומתגדל אצלינו". כשהכוונה הוא על חתנו הרה"ק מאלעסק זי"ע.

רבו המובהק שלמד ממנו רוב תורתו בנגלה ובנסתר באהבה ויראה וחסידות היה חותנו הרה"ק מוהר"ש מבעלזא זי"ע, כמו"כ הרבה לנסוע אל הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע. שהתחיל לנסוע אליו יחד עם חותנו הק', שגם הוא היה מסתופף בסטרעליסק, וכפי שסיפר אח"כ הרה"ק שהיה בסטרעליסק שמונה פעמים ביחד עם חותנו, ואח"כ המשיך לנסוע גם בעצמו לשם, וביחד שבת אצל השרף מסטרעליסק זי"ע ל"ב פעמים].

עוד מסופר, שלפני הסתלקותו של הרה"ק מסטרעליסק, רצה חותנו הק' לנסוע לסטרעליסק, אך לא אסתייעא לו מילתא, ולכן צוה להרה"ק שיסע הוא לבדו, וכן עשה כדברי חותנו הק' ונסע לסטרעליסק, ונשאר שם עד לאחר הסתלקותו של הרה"ק מסטרעליסק. ובימים הללו באחרית ימי השרף מסטרעליסק נסמך הרה"ק ממנו בשתי ידיו.

כמו"כ היה בצעירותו כמה פעמים אצל הרה"ק החוזה זי"ע בלובלין, גם נסע להסתופף בצל הרה"ק מראפשיץ זי"ע, והרה"ק מרוזין זי"ע שהתבטא: "הלואי שאזכה לראותך עוד הפעם", וכן היה גם מסתופף בצל שאר צדיקי הדור, וגם המה כיבדו אותו באהבה ובחיבה יתירה

לאחר שכינה כמה שנים בעיר סטיאנאו, עבר לכהן בעיר אלעסק, שעל שמה נקרא עד היום הזה, והיה זאת ע"פ פקודת חותנו הרה"ק מבעלזא זי"ע כשהגיעו אליו אנשי עיר אלעסק, לאחר פטירת רבם הגאון"צ ר' בעריש מאלעסק בשנת תרי"י, ושאלו בדעתו מי יעלה לכהן פאר במקומו, והשיב להם: "מה חסר לכם בחתני רבי העניך", וכשחששו שמה יעלה להם הוצאות מרובות לקחת רב שרופקין על פתחו אנשים לרפואות וישועות, אז ענה להם הרה"ק מבעלזא, שלא צריכים לפחד, ובעזרהש"ת הוא ישפיע להם פרנסה, ואכן הסכימו לקבלו לרב, והיה אצלם למנהיג עד יום פטירתו [משך ל"ד שנים].

אודות תפלתו בכח ובקול, מסופר עובדא נפלאה שפעם אחת היה הרה"ק חולה על ריאאותיו והיה רוקק דם ל"ע, ועכ"ז התפלל בקול רם ובכח בלא שינוי. ונכנסה זוגתו הרבנית אל אמה הרבנית מבעלזא ע"ה ובקשה ממנו שתלך אתה אל אביה הרה"ק מבעלזא, שישפיע על בעלה הרה"ק שלא יתפלל כ"כ בקול רם, כי הוא חולה והוא רוקק דם ל"ע, וכשנכנסו שתייהן אמרה הרבנית להרה"ק: בתנו מבקשת שתצווה על בעלה שישמור על עצמו בזמן התפלה. והשיב הרה"ק מבעלזא בזה"ל: "מלאכים ושרפים משתוקקים לתפילותיו, וכיצד אוכל לומר לו שלא יתפלל כמנהגו בקול רם". ולבריאותו אל תדאגו כי בעזהש"ת תהיה לו רפואה שלימה. אחרי כמה שבועות נסע הרה"ק מבעלזא לטרעליסק ולקח עמו את חתנו הרה"ק.

והנה, דרכו של הרה"ק מסטרעליסק ז"ע היתה, שבליל שבת קודש היה שופך את כל המלח והתפלל שנמצא על השולחן לתוך מאכלו, וכך היה אוכלו, והשירים היה מחלק רק לאנשים רמי מעלה מגדולי תלמידיו, וכל מי שכבודוהו בשירים היה נאלץ לאכול הכל (אף שהיה ממול"ח טהור קודש). ואז בפעם ההיא נתן הרה"ק מסטרעליסק את היוה"ך (מרק) להרה"ק, והרה"ק היה סובל אז מהחולי שהיה רוקק דם ר"ל, על כן כשאכל את היוה"ך הרגיש שמזקת לו האכילה עד כלות והמכאובים היו קורעים את לבבו, אולם חותנו הק' אמר לו: "אם הרה"ק מסטרעליסק נתנו לך, אזי תבא מזה הרפואה". וכאשר פתר כן היה, שמאז לא סבל לעולם לא על הלב ולא על הריאה!!

וכמו כן מצינו עובדא נוראה איך שמסר נפש ובתפלתו לטובת בני ישראל. בימי השוכבי"ם היה מנהגו שבכל יום ד' לפנות בוקר היה אומר תהלים בציבור, והרבה אנשים באו מכל הערים הסמוכים להיות נוכח בעת אמירת התהלים.

וכאשר שאלו אותו טעם הדבר של אמירת תהלים ביום ד', אז השיב בזה"ל: דוד המלך ע"ה רגז עלי על שאיני אומר תהלים ברבים, ולכן התחלתי לומר ברבים, וביום ד' דוקא, כדי להציל את ילדי ישראל מחולי אסכרה ר"ל (עיני תענית כזו). ותדעו ש"איין אויג האב איך אויסגעוויינט (עין אחת בכיתי עד כלות) על זה שלא יפול אסכרה בילדי בני ישראל, והבטיחו לי מן השמים ע"ז". וכן היה שבסוף ימיו לא ראה על עין אחת, שנתן ממש עינו עבור כלל ישראל.

בנין בית מדרשו

סיפר לי חותני הגה"צ שליט"א פ"א ה"י שריפה גדולה ר"ל באלעסק וביהכנ"ס של זקני רבינו עמדה בסכנה להיות עולה על המוקד, ורץ רבינו אל ביהכנ"ס ומצא שם הרבה אנשים עומדים מסביב, ומשאר הבתים כבר הצילו כל הכלים ולהביהכנ"ס לא הלכו להציל כלי קודש והס"ת, ושאל אותם רבינו מה זה והשיבו לו שביהכנ"ס סגור והשמש יש אצלו המפתחות ואינם יודעין היכן הוא ע"כ לא אפשר להם לילך פנימה להציל הס"ת,

והלך רבינו אל פתח ביהכנ"ס וצעק בקול גדול "פתחו שערים" ותיקף נפתחו דלתות ההיכל והלך ישר אל ארה"ק והי' שם הרבה ס"ת ולקח בעצמו ארבעה ס"ת על זרועותיו ורץ עמהם לחוץ, ואמר להאנשים לכו והצילו כל הס"ת כי הדלת פתוחה והלך עם הס"ת לביתו דרך מבוי צר וקצר אשר התבערה ללהב יצאת משני הצדדים, והלך בין הלהבות עם הס"ת לביתו, ואח"כ הלך לחתנו הוא אמו"ר הגה"צ מהר"א אשכנזי ז"ל ולקח אותי בידו ואחותי להבחל"ח מ' מלכה פרידא ז"ל שהיינו אז קטנים בשנים והוביל אותנו דרך מבוי הנ"ל וכשראינו את האש הגדולה בכינו, וא"ל זקני הקדוש בניי אל תפחדו והביאו אותנו לשלום לביתו, ואחר שהוציאו כל הס"ת מביהכנ"ס נאחו האש סביבותיו והיה למאכולת אש עד היסוד כולו.

עוד מהנ"ל, אח"ז התחיל רבינו זקני לעשות הכנה דרבה לבנין ביהכנ"ס יפה ומהודר ומפואר מקדש מעט כמו שלמד וראה אצל חותנו הקדוש רב שר שלום ז"ל, ואסף הרבה מעות ע"ז, והוא בעצמו עמד כסדר

ופעם אחת כשנסע השר שלום מבעלזא ללובלין, וכמה אנשים ליוו אותו על העגלה שנסע עד מחוץ לעיר, וגם הרה"ק שהיה אז ילד כבן שמונה, עלה ג"כ על העגלה בין המלווים, אבל כאשר הגיעה העגלה לחוץ מהעיר, הלכו האנשים בחזרה לביתם, ורק הרה"ק נשאר שם על העגלה, וכשהבחין הרה"ק השר שלום מבעלזא ז"ע בזה, שאל אותו למה הוא אינו הולך חזרה אל ביתו, כי אח"כ כבר יתרחק בדרך לחזור לביתו, והשיב לו הרה"ק: שהוא ג"כ נוסע ללובלין יחד עמו.

בראות הרה"ק מבעלזא ז"ע זאת, נזכר מה ששמע אז מהחזרה הק' שאתו יחד יסע על העגלה שלו, ושמר את הדבר לדעת מה יעשה בה. והנה בפרוס חג הפסח ביום בדיקת חמץ כשנסע הרה"ק מבעלזא ז"ע לשאוב מים שלנו מחוץ לעיר [כי המים בעיר היו מקולקלין מקללת הב"ח כשגירשו אותו מעירו בעלזא] ונערים רבים רצו אחר העגלה שלו, וגם הרה"ק רץ אחר העגלה, אמנם כשארכה להם הדרך נתייעפו הנערים אחד ואחד והלכו להם, חוץ מהרה"ק שהמשיך לרוץ אחרי עגלת הרה"ק מבעלזא ז"ע, וציוה הרה"ק מבעלזא לקחתו על העגלה, ובדרך נסיעתו השתעשע עם הרה"ק בדברים, ודבריו הנחמדים הוטבו מאוד בעיני הרה"ק מבעלזא ז"ע, וכשחזר לביתו נגמר השידוך עם הרה"ק.

לאחר נישואיו היה הרה"ק סמוך על שולחן חותנו בבעלזא, ושם עסק בתורה וביראה בנגלה ובנסתר, ומסופר שפעם שאלו להרה"ק, אם אמת הדבר מה שהבריות אומרים על חותנו הרב הקדוש מבעלזא, שהוא היה נייער אלף לילות. וענה הרה"ק על זה: אני בעצמי הייתי נייער יחד עמו יותר מג' אלפים לילות ועסקנו בתורה. וזהו חוץ מה שהיה נייער לבדו.

כדי שיוכל לעסוק בתורה בלי טרדות ודאגות, התחילה זוגתו הרבנית לשלוח ידה במסחר, וממנו היה להם פרנסה כדי מחיתם. ומסופר שפעם אחת נסע הרה"ק ללבוב (לעמבערג) לקנות ספרים, וביקשה ממנו הרבנית שבאותה הזדמנות יקנה ג"כ סחורה לצורך העסק, ונתנה לו רשימה מפורטת של הסחורה שצריך לקנות שם, ואכן עשה כדבריה וקנה שם את הסחורה, אבל בדרכו חזרה לביתו נכנס ללון באכסניא כדי להתפלל, והשאיר את העגלה עם הסחורה בחוץ וגנבו ממנו את כל הסחורה, והצטער הרה"ק מאוד על הדבר וכדי שלא לצער אותה בהפסד הגדול, חזר ללעמבערג וקנה שנית בהקפה את כל הסחורה, והזהיר את בעל העגלה שלא יגלה להרבנית שום דבר על הגניבה.

כעבור כמה ימים בא לבעלזא יהודי אחד שהיה ידיו משותק [געלעמט] ל"ע ובכה לפני הרה"ק השר שלום מבעלזא ז"ע, כי הוא חלה בהשתיות לאחר שגנב סחורה לאחד מיוצ"ח, וע"כ רוצה להשיב עתה את הסחורה לבעליה, ולבקש רחמים על נפשו שיתרפא, ושלח הרה"ק מבעלזא ז"ע לברר אצל בניו על זה, אבל איש לא ידע כמה ובמי המדובר, וגם בתו אשת הרה"ק לא ידעה כלום, כי הרי לא גילה לה הרה"ק אודות הגניבה, אך כששמע הרה"ק על היהודי שנחלה ואומר כי בא בסיבת הגניבה מאחד מבניו של חותנו, אז גילה לה קורות הגניבה באמצע הדרך, והלכה וסיפרה זאת לאביה הק', ושלח הרה"ק מבעלזא ז"ע את האיש ההוא שיחזיר הגניבה להרה"ק ויבקש סליחתו, ואמר לו שיבקש מהרה"ק שיתפלל עבורו ואז יתרפא "כי הוא צדיק אמת". והרה"ק מחל לו בלב שלם, ושב ורפא לו.

כדי לתאר עבודת הקודש של הרה"ק בתפלה היה ראוי לייחד מאמר המיוחד על זה, וכמו שכותב הרה"ק בעצמו, שכל הישועות שהיה על ידו הוא רק בזכות התפלה.

וז"ל בהקדמה ללב שמח עה"ת: זה נראה בחוש השכל שראה ראיתי בעזרת השם יתברך כמה ענינים נפלאים הנמשך על ידי תפילתי, רפואת הגוף הנמשך ע"י רפואת הנפש וכו' מו"ח הק' זללה"ה, וסמך ידו עלי כמה פעמים בתורה שלו וממילא משתתף עמי בתורה ובתפלה וכו'. ובהזדמנות אחרת סיפר שדרך התפלה קיבל מחותנו הרה"ק.

בשעת הבנין ובכל פעם אמר מזמורי תהילים ותפלות לחי העולמים והשורה ראשונה של היסוד הניח רבינו בעצמו עם ידיו הקדושים.

ובאלעסק כשבנין יסוד לאיזה בנין צריכין לחפור כמה אמות בעומק הקרקע עד שמוצאין קרקע בתולה וכן עשו אצל בנין הביהכנס' פ"א ביום ועש"ק כשחפרו היסוד בקרן דרומית מערבית כשגמרו לחפור זוית הנ"ל אמר הבונה, ימחול רבינו לירד להניח אבנים של שורה הראשונה מהיסוד כמנהגו והשיב לו רבינו איני יורד לשם שמפחד אני שלא יפול עלי העפר מהצדדים, והי' לפלא בעיני הבונה ושאל מה היום מיומים הלא נחפר היטב ואם הי' איזה פחד כל שהוא לא אמרתי להרבי לירד לשם בעד כל הון דעלמא, ואמר רבינו אעפ"כ איני הולך, והפציר בו הבונה איזה פעמים באמרו שאין יכול להמתין עם הפועלים, אבל רבינו זקיני לא הטה און לדבריו ואמר אלך קודם להמקוה ואחר שהלך משם נפל האדמה מן שני הצדדים לתוך עומק החפירה והי' לנס, ואח"כ כשבא בחזרה מן המקוה אמר להבונה דע שראיתי בעומק החפירה הזאת יש אבן אחת ומבקש ומתחנן לפני חי החיים שיזכה להיות נמנה בין אבנים האחרים שבונים בביהכנס' שלי והבנתי שיפעול בתפלתו אצל השי"ת, וכן הי' כשפינו העפר מהחפירה מצאו שם אבן גדול אמה וחצי ארכו שהי' מתאים במכוון להיסוד ובנאו את האבן הזאת בתוך הבנין והיה לפלא.

ולפי הידוע מספ"ה ק אשר הטומאה ר"ל מתנגרת להקדושה ועומדת תמיד מוכן לבלע את הקודש כי את זה לעומת זה עשה האלקים, וכן הי' אצל בנין ביהכנס' של רבינו כי בעת שהכתלים נבנו עד החלונות נתהוה מעשה שהי' שם כומר א' שונא ישראל ודרש לפני העכו"ם דרשם הלא תראו שהרב הוא עני ובונה ביהכנס' חדש נאה כל כך ואתם מחשים לזה הסכימו ביניהם לבנות בית תיפלה (קלוסטער) והכומר הנ"ל קנה מקום לבנות בית טומאה מכוון נגד הביהכנס' שהי' זה לעומת זה והתנה עם הבונה שלהם שיהיה בית טומאתם יותר גבוה מביהכנס' של הרב, ותומ"י שכרו הרבה אומנים ופועלים ובנו הטומאה במהירות עד שביום הראשון נבנה כמעט כל היסוד, והבונה של ביהכנס' שמו ר' דוד כשראה זאת סיפר לרבינו כל הענין עד היכן הדברים מגיעין ואמר רבינו תבא אצלי למחר, והבקר אור הלך רבינו עם ר' דוד אל בנין ביהכנס' שלו והלך על בנין הכותל ונשען על החלון ועמד מול בית הטומאה שלהם והציץ בו זמן רב והי' דבוק ברעיונותיו הק' ואח"כ אמר "איני רואה בכאן כלום והלך לביתו ותיכף התחיל יסוד הטומאה לשקוע מעט מעט עד גמירא ועשו הערלים תחבולות שונות וקראו בונים טובים ולא פעלו כלום ונעשה באותו מקום אגם גדול עד היום הזה ונתקיים אז כשזה קם זה נופל ונתעלה הקדושה, והבית כנסת אכן נבנה בהודו ובתפארתו.

(לב שמח החדש)

נפלאותיו

כפי שהבאנו לעיל כתב הרה"ק שכל הישועות היו בכח תפלתו, וכן כתב אחד מתלמידיו: כי בכל פעם שהיה באים לפניו לבקש שיתפלל לישועה. היה אומר כמה פעמים רצופים: לעבעדיגער גאט, לעבעדיגער בורא, העלף העלף, העלף שוין. ונציין כמה עובדות מהישועות שפעל בקרב הארץ.

פעם אחת בא איש אחד מאמעריקע לאלעסק להרה"ק, ויהי כאשר ראה פני תואר הרה"ק נפל ארצה ונשק כפות רגליו, וכשיצא ממנו לחוצה פיזר נתן לאביונים. וסיפר כי הוא היה שוכב על ערש דוי והרופאים החליטו אותו למות ר"ל, וראה בחלומו כי איש אחד עמד לפניו וטען "דער מענטש מעג נאך לאנג לעבן", ותיכף ומיד יצא זכאי בדינו, ושאל עליו מי היה זה האיש, ואמרו לו כי הוא הרה"ק מאלעסק, שהוא ביטל את הדינין ר"ל מאתו. ומאז הרגיש כי עלה לו ארוכה, ולכן בא עכשיו לאלעסק להרה"ק, ועכשיו כאשר ראה פניו הקדושים הכיר שהוא ביטל את הדינין מאתו.

פעם אחת ביום ראשון של שבועות קודם קריאת התורה, כשהלך הרה"ק לנוח מעט קודם שבא לביהכ"נ נודרוזו כמה חסידים ועלו על הבימה כדי שיוכלו לעמוד סמוך להרה"ק בעת האקדמות, וכשנכנס הרה"ק לביהכ"נ רמז בידו שכל האנשים ירדו מהבימה, ורק לאיזה איש פשוט מהמון העם שעמד אף הוא על הבימה שרמז לו שהוא ישאר על מקומו, והיה קצת לפלא לאחד מתלמידיו המובהקים כי הוא עוסק בתורה הק' כל השנה, ולא הניח לו, ולעם הארץ זה נתן רשות. אך אחר התפלה כשהלך אצל חתן הרה"ק הגה"צ ר' אשר אנשיל אשכנזי אדמו"ר אלעסק בסטאניסלאוו זצ"ל, וראה שאותו האדם שעמד על הבימה אוכל אצלו, וחזר וחשב על המחשבה למה הניחו הרה"ק על הבימה, ופתח הגה"צ הנ"ל את פיו ואמר: בהר סיני נתפאו כל החולים וחותני (הרה"ק) הוא צדיק הדור והבימה שלו היא בבחינת הר סיני, ומפני שהאיש הזה זקוק לרפואה, לכן נתן לו חותני הקדוש רשות לעמוד אצלו בשעת קריאת התורה על הבימה כדי שתהיה לו רפואה.

בענין תיקוני הנשמות היה הרה"ק מהיחידים בדורו, וגם זה קיבל מחותנו הק' השר שלום מבעלזא, ורבים נושעו על ידו מדיבוקים ונשמות שהיו צריכים תיקון, ורבים מגדולי הדור היו שולחים אליו לישועה בכגון דא. ונציין עובדא אחת.

הרה"ק בעל ה"לב שמח" מאלעסק זי"ע היה בעל מופת מופלא ביותר והיה אפשר לראות שם בעליל הנהגה ניסית מעל לדרך הטבע ממש. קבלתי מאיש תמים במעשיו ומהימן מאד שהיה נוכח בשעת מעשה בעיר סיגעט, בעת שנפל הרה"ק בעל הייטב לב' זי"ע למשכב בחליו האחרון, ושלחו להזכיר את שמו לפני הרה"ק מאלעסק זי"ע לרפואה וישועה, אך הוא השיב בברכה שיזכה לישועה, ואותו יהודי סיפר לי שזכר את המברק שחזר לסיגעט מאלעסק, והיה כתוב שם "הרבינער מברך את הרב בישועה", ומדלא ברכו ברפואה שלימה דאגו המקורבים לשלום רבם כי מדבריו הבינו שכבר נגזרה גזירה וימי רבם באו לקיצם, ואכן כך הוה, מדת היסורים שסבל מהן הייטב לב' השתפרו אך מצבו הגופני החמיר מיום ליום, עד אשר עלה בסערה השמימה.

מו"ר הגה"צ רבי צבי קינסטליכער זצ"ל מהערמנשטאט בעל ה'באר צבי' נולד ונתגדל בעיר האנשוויטץ, ובני העיר קראו לו בקריאה של חיבה "הערשל האנשוויטץ'ער", שם היה מפורסם כעילוי ובעל כשרון מופלג, ויהי כי גדל הנער הלך ללמוד בשיבתו של הגאון רבי אלעזר דייטש זצ"ל בעל ה'פרי השרדה' אשר בהאנשוויטץ [לימים עברה הישיבה לעיר באניהאדן], אח"כ עלה ללמוד תורה מהגה"ק בעל ה'ערוגת הבושם' מחוסט זי"ע, ואחרי כן למד בפרעשבורג אצל הגה"צ בעל ה'שבט סופר' זצ"ל, אמנם אעפ"כ החשיב את ה'ערוגת הבושם' לרבו מובהק.

לימים רצה לשמש כמורה צדק, אך בימים ההם היו צריכים לקבל סמיכה והורמנא מהגאון בעל ה'שבט סופר' זצ"ל כדי להתעטר בנור הוראה במדינות הונגריה, ע"כ העתיק מושבו לפרעשבורג ויצק שם מים על ידי המרא דאתרא ה'שבט סופר', ובד בבד נתקרב אל אנשי העיר ודרש לפניו פנינים ומרגליות כיד ה' הטובה עליו.

אך בניגוד למה שהיה הוא נצר למשפחה של חסידים (משפחת הוריו היו מחסידי צאנז, והוא לאחר נישואיו נתקרב ע"י חותנו לשינאווא ולאח"כ נסע למהרי"ד מבעלזא זי"ע) היו רוב תושבי העיר פרעשבורג ממוצא אשכנזי שלא האמינו כ"כ לאותות ומופתים שחוללו צדיקים נפלאות, לכן התנצחו ביניהם תמיד בהאי ענינא, ושמעתי ממו"ר הגר"צ זצ"ל שבימים ההם סיפר להם מה שקיבל מכלי ראשון, עובדא נפלאה ונס גלוי שהתרחש אצל הרה"ק מאלעסק, וכה סיפר:

בעת לומדו בשיבת בעל ה'פרי השרדה' עלה ונתעלה בלימוד התורה עם בחור בן גילו, שאתו עמו למדו שעות ארוכות ברציפות וביגיעה עצומה, שנה אחת לאחר ימי ה'בין הזמנים' לא שב החברותא לשיבה, והגיעה דבר השמועה שנכנס דיבוק בנפשו של הבחור והוא סובל מזה יסורים נוראים, וכיון שלפעמים מתפרץ הדיבוק בתוכו ע"כ לא היה יכול לחזור ללמוד בשיבה לשגרת יומו ואורחות חייו.

ימים לא עמדו עדיין על טיב האדמו"רים והחסידיים, והרבה יראים ושלמים אף חששו וחשבו שאין אלו אלא מעשה כישוף רח"ל, אולם אשתו לא נתנה לו מנוח, עד שאף איימה עליו שלא תתן לו לחזור הביתה אם לא יסע לאלעסק.

בלית ברירה ארז את מטלטליו, נטל אתו את בנו ויצא לדרך הארוכה, והגיע לאלעסק ביום חמישי בערב. דרכו של הרה"ק מאלעסק היה שלא לקבל אנשים לברכה בשעות הערב, ולכן כשהגיע לבית הרבי ראה את הדלת פתוחה לרווחה וזכה להציץ בפני קדשו, וכבר אז הבחין בזוהר פניו הטהורים והיה בטוח שאין הוא מן המכשפים ח"ו אלא איש קדוש ונורא, אך עדיין לא האמין בו בלב שלם. למחרת ביום ששי כתב את מבוקשו ב'קוויטל', בירך אותו הרבי בקוצר אמרים "דער אייבישטער זאל צושיקען די רפואה אין שטיב אריין" [שהקב"ה ישלח את הרפואה אל הבית פנימה]. הלה לא התרגש מברכה 'פשוטה' זו, ולא האמין שמכך תבוא הישועה. בכל ג' הסעודות שערך הרבי 'טיש' במשך השבת 'העמיד יין והזכיר את בנו החולה, וכל פעם השיב הרבי באותו מטבע "דער אייבישטער זאל צושיקען די רפואה אין שטיב אריין", וגם כשהלך אחרי השבת להיפרד בירכו הרבי שוב בלשון הזה. בחזרתו נכנס לאיזה בית מלון כדי ללון שם, והילד החולה ישב בחדר הכניסה על כסא הגלגלים שלו, לפתע עבר ופרח איזה עוף לתוך החדר, והנה ראה זה פלא, הילד התרגש והחל לפתע להשתולל ולצעוק שרוצה לאכול מבשר עוף זה. כשמוע האב את בקשת הילד לא ידע את נפשו מרוב שמחה, שהרי הילד לא רצה לאכול מעולם וכ"ש שלא דיבר וביקש אוכל, מיד שילם למשרתים ואנשים אשר היו שם לתפוס ולצוד את העוף וישחטוהו ויתנו לו את הבשר לאכילה. מאותה שעה שאכל את בשר העוף התחיל מצבו להשתפר פלאים, ואחרי כמה חדשים נתרפא הילד כליל והיה הולך כבריא כשאר בני גילו.

בפעם הבאה שהלך עם בנו אל הרופא המומחה שטיפל בו, שאל הרופא את האב היכן הילד החולה שלו, כי לתומו חשב שבודאי הביא אתו ילד אחר, ענה לו האב שזהו הילד החולה, לא האמין הרופא למראה עיניו ומיד רץ לחדר השני והביא משם ספר רפואות, והראה לו כתוב שלמחלה שחלה בנו לא תועיל שום רפואה זולת אכילת בשר עוף מסוים השוכן ביערות או בהרי אפריקה, והיה תמה האך נתרפא הבן, וכי מישהו הגיע לשם והאכילו בשר זה?!

או אז הבין האב את דברי הרה"ק מאלעסק "דער אייבישטער זאל צושיקען די רפואה אין שטיב אריין", היינו שיכניס הקב"ה את הרפואה בתוך הבית, ואכן כך הוי שהזמין הקב"ה עוף זה לתוך בית המלון ואכלו הילד.

עוד מהנ"ל אם כי טבעו תמיד בדרך הטוב והי' שוה לכל נפש והי' מתנהג רבנותו במדת טובו וענותנותו אבל בעת שנגע נדנדוד כל דהוא לעניני הדת הי' עובד בכל כוחו להעמיד הדת על תילה ובפרט בעניני השגת גבול רדף את המשיג גבול עד חרמה.

וידענא מעשה רב, בעיר בויברקא הי' איש אחד מחסידיו ושמו ר' נפתלי תאומים, והי' לו בית וחנות בשם וסמוך לביתו בתוך חצירו עמד בית א' שהי' שייך לאיש אחד ורצה שכיניו למכור הבית והפך בה ר"ג הנ"ל לקנותו והלך איש אחר וקנה הבית ועשה לו בשם חנות והשיג גבולו בכפליים בקנין הבית ולקח ממנו הקונים בתחבולות שונות וקראו ר"ג לך"ת לרב דשם וסירב לילך לך"ת.

ונסע ר' נפתלי לאלעסק ולקח מכתב מרבינו לשכיניו החדש לילך לך"ת אל הרב דשם וסירב גם לזה וכתב לו רבינו עוד הפעם שילך לך"ת וסיים במכתבו "לבל יתחרט" ולא הטה אזנו גם לזה והזהיר אותו רבינו פעם ג' וכתב לו אם לא ילך עד ג' ימים, יהי' ביתו מדור לשדין ולרוחין וכו', ולא רצה לשמוע ונתקיים בו דבורו של רבינו שלטוף ג' ימים באו אצלו האורחים הנ"ל והתחילו להזיק בחפציו ובכלי בית ושברו והזיקו מה שמצאו כדרכם עד שלא הי' יכול לישן ובלילה א' סבר אולי מקרה הוא עד שאח"כ ראה שאינו עפ"י דרך הטבע והלך אל שכיניו הר"ג שיקנה ממנו הבית שמתחרט מה שלא ציית את רבינו והשיב לו ר"ג

משעברו הימים פגש הגר"צ באחיו של שותפו לשעבר, וביקש ממנו שיספר לו דברים כהווייתן שאירעו אצל אחיו, פתח הלה לספר בצער, ביום בהיר אחד נכנס דיבוק באחי שגרם לו סבל רב, בלית ברירה נסעו הורי ביחד עם אחי החולה אל העיר בארדיוב הסמוכה, ונכנסו לפני ולפנים אל הרה"ק רבי משה מבארדיוב זי"ע (בן הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע) וסיפרו לפניו צרתם, מיד הושיב הרה"ק מבארדיוב בית דין של שלשה דיינים כשהוא עומד בראשם, ובישיבת הבי"ד ציוה על הדיבוק בכח הפסק לצאת מנפש הבחור ולעזוב אותו חפשי, נענה הדיבוק והשיב בחוצפה "מי אתם לצוות עלי לצאת", זעק עליו רבי משה'לע דרך ארץ! איך בין צאנזער רב'ס אייניקל. (דרך ארץ! אני נכדו של הרה"ק מצאנז'!), בשומעו כזאת נתרכך הדיבוק אך הוסיף ושאל "מי הם שני עמי הארץ היושבים לצדך?" והתכוון על הדיינים, שלפי דרגתו שהיה בימי התנאים, היו בעיניו כע"ה, ומי יבין], ואז פתח וסיפר שהוא היה חי בימי רבינו הקדוש וזלזל בכבודו, לפיכך נענש שאין נשמתו יכולה לנוח ולשקוט עד אשר יקבל תיקון מצדיק שהוא ניצוץ מנשמתו של רבי יהודה הנשיא, ר' הענין'ל הגר באלעסק הוא ניצוץ מנשמתו של רבי יהודה הנשיא, והוא יכול לעשות לי טובה, (ובדור הזה הוא הרה"ק מאלעסק).

כמובן שרבי משה'לע ציוה עליהם תיכף לנסוע לאלעסק, אף שהיה המרחק רב ונסיעה של ימים רבים, ואכן כל הימים שעסקו בהכנות לצאת לדרך שקט הדיבוק ולא הפריע לבחור, ויהי אחרי שהיתה לו הרווחה אמרו ההורים זה לזה, למה לן לטרוח ולנסוע עד לאלעסק הרחוקה, הבה נכנס לעיר סטראפקוב ושם נפקוד את ביתו של הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע שבודאי יפעל עבורו ישועה [מור' הגר"צ הטעים בלשונו והוסיף: "אין יענער געגענט האט מען גיהאלטן, אז גרעסער פון שינאווא רב איז נישטא", פירוש, באותו איזור חשבו האנשים שאין גדול יותר מהרה"ק משינאווא, וע"כ היו בטוחים בכוחו של אותו צדיק שגם הוא יצליח להוציא את הדיבוק, וממילא יחסכו את הטורח המרובה שיש בנסיעה הארוכה לאלעסק]. עודם מדברים וחושבים את צעדיהם ולפתע חזר הדיבוק להשתולל וצעק "אתם רוצים לרמות אותי", ובזאת התחיל הבחור לרוץ החוצה והמשיך במנוסתו עד מחוץ לעיר, והיו צריכים לרוץ אחריו ככרת דרך ארוכה כדי להשיגו, ואז ראו כולם שאין מנוס כי אם לבקש מהרה"ק מאלעסק לתקן את הנפש החוטאת.

כשהגיעו לאלעסק שטחו בני המשפחה בצער לפני הלב שמח' את גודל צערם ושציוה עליהם הרה"ק מבארדיוב לחלות פניו, מששמע הרה"ק מאלעסק את דבריהם לא עשה עסק גדול וציוה בפשטות על הדיבוק שיצא ממנו סמוך לעין ויצא דרך החלון, ותוך כדי דיבור ראו שהתנתק חלק מעינו של הבחור החולה ובחלון הזכוכית של הבית נראה חור עגול (לא התפוצצות החלון הנעשה אחרי שזורקים בו אבן), ומאז חזר הבחור לאיתנו ולימים זכה להקים בית נאמן בישראל, והיה בעל בית מכובד בעירו. (מפי ספרים וסופרים)

הרה"ק מאלעסק זי"ע היה ה'פועל ישועות' הגדול כדורו (גם בנו הרה"ק רבי שלמה מסאסוב זי"ע היה מפורסם וידוע בכך). שמעתי מהאדמו"ר מקיוב זצ"ל [מנכדי הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע] לומר בשם אביו זצ"ל שהיה חתן אחד מצאצאי הרה"ק מאלעסק זי"ע, ואף היה סמוך על שלחנו של הרה"ק מאלעסק באכילת 'קעסט' במשך כמה שנים, דזה שזקיני הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע היה גדול הדור ידוע לכל ואינו צריך ראיות, אך מ"מ לא אמנע מלהגיד שהניסים והישועות שראו באלעסק לא ראו בטשערנאביל.

וסיפר מעשה פלא ששמע אביו זצ"ל. בעיר הגדולה וויען גר יהודי אשכנזי עשיר שנולד לו בן משותק בגופו רח"ל, הוריו בזבזו סכומים עצומים והלכו לרופאים ומומחים ידועי שם כדי לרפאות את בנם החולה אך ללא הועיל, ואף אחד לא הצליח למצוא לו רפואה ומזור. אשתו שמעה שבאלעסק שוכן צדיק פועל ישועות [שמע הצדיק מאלעסק הגיע גם לוויען, כי גם אלעסק וגם וויען היו במדינת אוסטריה, אף שהמרחק ביניהם היה גדול מאד] והפצירה מאד בבעלה שישע לשם לחלות פניו ולבקש ממנו שיבקש רחמים על בנם. אך בהיותו יהודי אשכנזי ולא חסיד לא רצה לשמוע לעצתה, מה גם שבאותם

עתה איני קונה עד שאשאל מרבינו ובא לאלעסק ושאל אותו וא"ל אל תפחד מזה כלום כשיהי' שלך יהי נקי בעזהשי"ת וכן ה' שקנה הבית והחנות והי' אך טוב וחסד באוהלו.

אחד מחסידי הוסיאטין חלם שנסע להרבי מאלעסק. כשקם משנתו וסיפר את החלום, הוסיף: זה לא יקרה, רק אם אשתגע. בו ביום אכן השתגע רח"ל, והביאו אותו לרבו מהוסיאטין. תיכף כשהכניסוהו לרבו, פתח הרבי ואמר: הלא הוא בעצמו פתר את חלומו... הובילו אותו לאלעסק. כשנכנס לרבינו נתן לו רפואה ונתרפא.

איש א' הי' בין חסידי רבינו בלבוב ושמור ר' משה שמואל והי' נאמן ביתו של שר גדול א' על פיו יצאו ועל פיו יבואו הנכסים של השר מזה היתה פרנסתו ורמ"ש הי' נדבן גדול וביתו פתוח לרוחה וכל הפושט יד נתן לו עד שלא לן אצלו מעות בשום פעם כמה שהי' לו חלק לעניים. פ"א ביום ה' לעת ערב כשבא להשר א"ל השר יותר אל תבא לביתי ואל תוסיף ראות פני כי ביום ראותך פני מות תמות בקנה השריפה שבידי (ונודע לו אח"כ שהי' עליו הרבה מלשינות ומסירות) והתחיל לתרץ עצמו והי' ללא הועיל והרבה בהפצרות ובקשות שונות ולא נתן קשבת לדבריו והלך מהשר חוצה בפחי נפש ולא הלך לביתו רק הלך ישר למסילת הברזל ליסע לאלעסק, וישנתי אז באותו הלילה על המשמר בבית רבינו זקיני ושמעתי שא' דופק בפתח רבינו והלכתי לראות מי בשם וראיתי את ידידו רמ"ש ושאלתי אותו מה חדשות באמצע הלילה וא"ל שאבקש את רבינו שרוצה אני לבא לפני רבנו חדר"ה והלכתי לשאול את פי רבינו ונתן רשות לבא לפניו ושמעתי שסיפר לזקני דברים הנ"ל ואמר לרבינו בזה"ל יידע רבינו שאין לי אפי' על הוצאת שבת והתאנח ונגח באנחה גדולה והשיב לו רבינו מה אתה מתאנח "לא תפחדו כלל השי"ת יהי' בעוזרך" ושאל אותו רבינו בוודאי תהי' בכאן על שבת, וא"ל לא, מפני שבאתי ישר מהשר לכאן ואין אצלי בגדי שבת וא"ל רבינו על זה אין דאגה תוכל לשאול לך בגדי שבת ותשאר על שבת, ונשאר בשם והביא ביום ועש"ק יין לרבינו על קידוש וא"ל רבינו דע שאני יושב בזמן ארוך אצל השלש סעודות ואתה אחר שתראה צה"כ במוצ"ש תתפלל ותסע לביתך, והי' לו לפלא קודם א"ל שישאר על שבת ואח"כ א"ל שישע תיכף במוצ"ש לביתו אבל הוא באמונתו יחיה ושש ושמח על דברי רבינו.

וכן הי' שתומ"י במוצ"ש נסע לביתו ובלבו הי' אמונה גדולה שבוודאי יהי' לו ישועה וכשבא לביתו שאלה אותו אשתו היכן היית על שבת (שלא ידעה שנסע אל רבינו וחפשה אותו בכל שבת"ק) כי השר שלח אחריו הרבה שלוחים שתלך אצלו. וסבר רמ"ש בדעתו מה לי לילך עתה בלילה בעת שהשר ישן ובפרט שהי' לו התחזקות שראה שהתחיל הישועה להתנוצץ מברכת רבינו והלך לישן ובבקר אור הלך להתפלל וסבר בדעתו שמי יודע מה צריך לעשות אצל השר. ובא עוד הפעם שליח מהשר לקרותו שיבא תומ"י והלך להשר ושאלו היכן היית וענה לו הן גרשת אותי מפניך הלכתי לבראד לחפש לי איזה מסחר ואמר אליו השר משה שקר אתה דובר כי יודע אני שהיית אצל הראבין מאלעסק וזה הראבין (אמר השר בלשון פלניא) הוא אדם רע מאוד כי רצה להרוג אותי וא"ל רמ"ש בלשון תמיד. מה אתה דובר הלא הרבי הי' שבת בביתו וא"ל השר אל תרמה אותי לא ראיתי פני הרבי מעולם ועתה אני מוכן לומר לך כל צורתה הפיאות והזקן שלו. וראה רמ"ש שדובר אמת בלבבו. ואמר לו השר שיכול לשאר להלן בעסקי וכן הי' שנשאר בשם עד פטירת רבינו ואח"כ דחה אותו ממשמרתו באיזה תירוץ.

בימים האחרונים של חג הסוכות היה עבודתו של רבינו עד להפליא ובפרט אצל הקפות היו הרקודין שלו במס"נ גדול אפילו לעת זקנתו לא שינה את תפקידו פ"א בליל ש"ת בא שופט העיר לבית הכנסת לראות את עבודת רבינו הרקודין ששמע מזה פלאות ולא רצה להאמין על איש זקן שיכול לעשות כזה כמו שמספרין ורצה לראות בעצמו ועמד בשם עד אחר הקפות ואח"כ כשהלך רבינו לביתו הלך השופט הנ"ל

אחריו לביתו וכיבדו אותו במשקה וקודם שרצה לשתות אמר לרבינו הייתי אצל הקפות אם לא ראיתי לא האמנתי, שזה העבודה הוא חוץ לדרך הטבע ע"כ עצתי שעתה לעת זקנתו יתן זה העבודה הקשה לבניו, עכ"פ עבודת לילה יחלק לבניו ורבינו בעצמו יעבוד ביום, והשיב לו רבינו בהתעוררת גדול "לפני השי"ת צריכין לעבוד ביום ובלילה בימי בחרות ובימי זקנה" וכשייים דיבוריו הקדושים אז רעדה אחזתהו להשופט ונפל כוסו עם המשקה מידו ונפל מהספסל שלו עד הדלת עד שנפתחה הדלת, ובקושי גדול עמד מנפילתו ואמר להאנשים דשם לא תלכו עתה לרבינו כי "מאוד בעגייסטערט הוא מעבודתו" וסכנה לעמוד לפניו בעת כזאת.

סיפר לי כ"ק חותני הגה"צ שליט"א. בעיר ראדחוב הסמוך לאלעסק הי' שם מלמד א' ושמו ר' מיכל מחסידי רבינו, והמתנגדים של רבעו שם הקניטו אותו וצערו אותו תמיד אודות נסיעתו לאלעסק. פעם אחת נחלה אשתו על חולה (לעהמונג) והיתה מסוכנת ודפק הרבה פעמים על פתחי רבנו ולא נתרפאת והי' להם להתנגדים פתחון פה לצערו יותר כמוכן. וכתב מכתב לרבינו בבקשות ותחנונים שירחם עליו ויתפלל על אשתו שיהי' לה רפ"ש במהרה שכמעט היתה גוססת ויהי' אז קידוש השם, ועמדתי אז סמוך לזקיני רבינו זצ"ל כשבא המכתב, ואחר שקרא המכתב אמר קנאתי בהוללים, וצוה ליתן לו נייר לכתוב תשובה וכתב בכי"ק וז"ל,

ב"ה ידידי החסיד ר' מיכל נ"י מכתבו הגיעני התפללתי עליה כתפלת משה על מרים והכתיבה יהי' לה לשמירה, חנוך דוב אב"ד אלעסק. והמכתב בא לר' מיכל יום ה' לעת ערב והניח המכתב תחת מראשותי ואחר איזה שעות אמרה לבעלה תן לי חלב ונתן לה והתחילה מעט לישב על המטה ואז ראה שהתחיל הישועה להתנוצץ ולאט לאט הוטב לה עד שאמרה ליתן לה בגדיה ושאל אותה למה לך ואמרה שמרגשת עצמה כי טוב וחפצה להכין על שבת ונעשה רעש גדול בהעיר ובפרט בין המתנגדים באו לשאול מה זה ואמר להם שהרבי כתב לו מכתב והניחו תחת הכר ומזה הוטב לה. ואז דברו המתנגדים ביניהם שבוודאי איזה קמיע הוא. ובא לשם רב אחד גדול מפורסם בעל מקובל גדול והלך לר' מיכל לראות המכתב, ורצה לראות אם אפשר לצרף מזה איזה קמיע וכשהתבונן היטב בהמכתב לא ראה שום שמות. וראה שאיש אלקים הוא ונשק המכתב מרוב התעוררת אהבה ונסע ר"מ לאלעסק וסיפר לרבינו הכל ואז אמר לו רבינו תדע אשר ב"ה שמי עלול לזה שאפעול בו ישועות ורפואות רק ירא אני שלא יחשדני שיתן אני קמיעות.

פ"א בא לפני זקיני רבינו איש א' ממדינת רומעניען עם בנו בחור א' שנתאלם פתאום ר"ל וא"ל רבינו שישארו אצלו על ש"ק ובשעת התפלה יעמוד אצלו ובליל שבת כשהתחיל רבינו לומר לכו נרננה אמר בזה"ל לכו ואנחנו נרננה לה' ותומ"י התחיל הבחור לדבר והתפלל כאחד האדם ואביו נתעלף כשראה הישועה הגדולה בעיניו ואחר התפלה פ"י זקיני רבינו שכוונתו הי' שאמר להחיצונים אתם לכו ואנחנו נרננה לה' אלקינו ומכח זה נתרפא החולה מחליו.

איש א' חשוכי בנים ל"ע בא לפני רבינו קודם ר"ה שיתפלל בעוד לישועה ואמר לו רבינו שיקנה מפטיר ביום ראשון דר"ה ויעלה למפטיר ובעזהשי"ת יוושע בבנים ובעת שא"ל רבינו אלו הדברים הי' אז בתוך הבאים עוד איש א' חשוכי בנים ושמע זאת ודרכו הקודש של רבינו הי' שר"ה אחר תפלת שחרית בעת מכירת העליות הלך לביתו לפוש מעט מעבודתו, ובעת שזה האיש רצה לקנות מפטיר עפ"י צווי רבינו עליו לא הניחו איש השני הנ"ל ששמע זאת והעלה בדמים עד מאוד והלך זה האיש הראשון וסיפר לרבינו שאינו יכול לקנות המפטיר שאיש אחר מעלהו בדמים עד מאד וא"ל רבינו תניח אותו לקנות ואתה תקנה למחר וגם שניכם תוושעו בבנים בעזהשי"ת וכן הי' שלשניהם הי' בנים ובני בנים לחיים ולשלום.

כתב לי דודי הגה"צ ר' יצחק שליט"א מסטאניסלאוו.

בעיר קיירא מצרים הי' איש אחד חולה על כאב הראש ר"ל (המחלה הזאת שהי' לטיטוס הרשע שם רשעים ירקב) והיסורים שלו היו קשים עד למאוד ונסע לדרוש ברופאים למדינות שונות וכולם אמרו נואש לחייו עד שבא אנאליציעין והי' בלבוב אצל הרופא היותר גדול ואמר לו גם כן שאין תקוה למחלתו ובלבוב כבר ידעו ושמעו מגדולת רבינו ומופתיו הגדולים ונתדע להאישי הנ"ל גם כן מזה הצדיק הקדוש ונסע לאלעסק ובא לשם ערב שבת קודש וכאשר דרך על מפתן בית רבינו וראה צורת קדשו הרגיש בעצמו פעולה לטובה ויותר שהי' שם בבית רבינו הרגיש יותר רפואה עד שכמעט לא הרגיש כלום, ובליל שבת"ק לא הרגיש שום מיחוש בעצמו, ואצל השלחן בליל שבת פתח רבינו בהתלהבות גדול וז"ל כאשר הצדיק בא לעוה"ז אז יורדין עמו הרבה נשמות והם מקושרים בהצדיק בכל עינים אבל יש נשמות בכל מקום שהם במקומות הרחוקים כמו מדינות הים בא"י באמעריקא ובמצרים כגון קיירא והם מקושרים בהצדיק ומוכרחין לבא מה עושה הקב"ה שולח לאיש הלז יסורים ל"ע עד שמוכרח לבא להצדיק שיש לו עמו שייכות וממילא באשר בא להצדיק עזובין אותו היסורין והוטב לו לגמרי בלי שום פעולה,

וכאשר אמר רבינו דברים האלו הרגיש המדובר שאליו יגיעו הדברים האלה והתחיל לצעוק בקול ולרקד מחמת שמחתו הגדולה ואמר מה שלא יכלו כל הרופאים שבעולם לפעול, פעל עבורו רבינו ברגע אחת, ואיש הזה חזר לביתו בכריאות השלימות.

(לב שמח החדש)

כתב לי דודי הגה"צ ר' צבי אשכנזי שליט"א מסטאניסלאוו (הדר כעת בוועין) וז"ל סיפר לי איש אחד מדארהאי (רומעניען) כשהי' אברך בשנים פתאום בסתמא על שתי עיניו ר"ל ונסע לטשערנאוויץ לדרוש ברופאים ואמרו שאין תרופה למחלתו והי' שם אנשים ששמעו אשר באלעסק יש איש קדוש מפורסם ושמעו הולך בכל המדינות לאיש מופת ויעצו את האיש הנ"ל שישע לשם אולי ירחם עליו השי"ת בזכות תפלת הצדיק, ומובן שנסע תיכף וישם לדרך פעמיו ובא לאלעסק וכשבא לחדרו של רבינו נתן לו רבינו טאביק לשאוף ותיכף בהריחו נפתחו עיניו וראה בהם כראוי אבל כשבא לבית מלון סר לראות ושוב לא ראה, ונשאר בשם על שבת"ק, ובשבת"ק אצל השולחן בירך אותו רבינו שיהי' לו במהרה רפואה על עיניו,

ואחר שבת בא עוד הפעם לפני רבינו לבקש ישועה ופקד עליו שיקנה לעצמו כלי (פישקאלע) על טאביק ויביא אליו הכלי וכן עשה ורבינו בירך עבורו את הכלי עם הטאביק, ותומי' כשהריח מזה הכלי נפקחו עיניו, ופקד עליו רבינו שלא יפסיק מלהריח כל ימיו, וקיים את דברי רבו הקדוש וראה על שתי עיניו עד לעת זקנתו והי' נזהר מאוד לקיים את פקודת רבינו עליו להריח טאביק עד שאפילו בעת שכבו על מטתו ג"כ שאף טאביק, והי' נמאס על אנשי ביתו בעשותו זאת מפני שלכלך בזה הכרים והכסתות, עד שפ"א גנבו ממנו בני ביתו את הפישקאלע בלילה והטמינו את הכלי עם הטאביק, והוא כשניעור משנתו ורצה לשאוף כפעם בפעם ולא מצא מבוקשו, והרגיש בעצמו שנחשכו מאוד עיניו וצעק בקול מר שיחוסו עליו להחזיר לו הפישקאלע מפני שמרגיש עורו עיניו ובקושי פעל שנתנו לו בחזרה, ובין כך אבר כח הראות

מאחת מעיניו ועד יום מותו שוב לא ראה רק על עין אחת והי' לפלא גדול.

שמעתי מפי הרה"ג הצדיק המקובל ר' חנוך העניך אבד"ק אלעסק, ששמע מפי חותנו הגאון הקדוש וכו' ר"ש רוקח אבד"ק בעלז, ששמע מפי מורו הקדוש הרבי מלובלין, שאמר "אם יבוא אדם ויאמר לי שראה שעשה הבעש"ט סולם ועלה לשמים בחיים חיותו בגופו ובמלבושיו אאמין לו, כי כל מה שאומרים על הבעש"ט ראוי להאמין"

(מכתב מהגאון המהרש"ם)

בהקדמה לספר 'לב שמח' להרה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק זי"ע חתנו של הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע כותב (ועי' מש"כ בספרו זה לפרשת יתרו), שהוא מרבה לכתוב עלי ספר דברות קודש ששמע מחותנו הק' זי"ע הגם שכבר נכתב כן בכתבי חותנו, בכל זאת אינו מונע עצמו מלשנות בספרו את אשר שמע ממנו כי חותנו ביקש ממנו כמה וכמה פעמים שירשום דברי תורתו, לפיכך הרי הוא מקיים רצונו.

פעם אחת תמה הרה"ק מאלעסק באזני חותנו למה חשוב בעיניו כל כך שירשום דברי תורתו, והשיב לו שיעיין בהקדמה שכתב רבו הרה"ק רבי שלמה המגיד מלוצק ומסקאהל זי"ע לספר 'מגיד דבריו ליעקב' (שהוא ספר אמרים ודברות קודש שיצאו מפי רבו המובהק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע), שפעם שאל לרבו זה על דבר בקשתו שירשום התורה ששומע מפיו, ואמר לו: וכי קטנה בעיניך בקשה שביקש דוד המלך ע"ה (תהלים סא, ה) "אגורה באהלך עולמים" ואמרו בגמרא (יבמות צו:) "אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם, יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז, דאמר רבי יוחנן משום רשב"י, כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר."

ובאותה מטבע אמר מהר"ש מבעלזא לחתנו: "כשראיתי את דברי מורי המגיד, אמרתי גם לך שתכתוב את דברי תורתני". ואם גדולים כאלו השתוקקו ועשו השתדלויות שונות כדי שיהיו שפתותיהם דובבות בקבר ע"כ דלאו מילתא זוטרתא היא.

(מפי ספרים וסופרים)

צדק צדק תרדוף למען תזוהי (דברים טו, כ)

שמעתי מפי הצדיק ר' שמעון מעירוסלוב זללה"ה, שהצדיק הקדוש מו"ה ר' יעקב יצחק מלובלין אמר לו זללה"ה: אם תרצה להאריך ימים תכניע עצמך לפני כל צדיק. ושיחתן של ת"ח הוא לימוד, שכן איתא בתורה"ק דקדק דקדק תרדוף למען תחיי' (דברים טו כ), שעי' רדיפה שרודף לכל צדיק, וזה נמשך חיים,

והטעם מחמת שאם אינו מכניע א"ע ממילא נוגע בכבודו, ועושה פגם צענין אין מלכות נוגעת בחצרתה, ולכן דוד המלך אמר מכל מלמדי השכלתי (תהלים קיט טט), ולכן מצינו דוד מלך ישראל חי וקיים. ולכן אזהרי חזירי וזה אסיים זאת לא אמרתי רק לזהר על זה שיהיה לכם אמונת צדיקים ולא לילך בגדולות נפלאות אלא לשמור פיו ולשונו וזה שומר מלרות נפשו:

(לב שמח החדש דרך התפלה)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

<p>לזכות הרוצה בעילום שמו שיקויים ברכת צדיק "מנוחה ושמחה, אור ליהודים"</p>				
<p>לע"נ האשה החשובה הצדקנית מרת פרידא גילה בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ע"ה (רי"ך) נלב"ע י"ז אדר ב' תשע"ט</p>				
<p>להצילחת נושח בן אסתר מלכה זכות הפנינת תורה וחסידות, יענווד לו להתברך בכל טוילי דניטב</p>	<p>להצילחת נואיר יחיאל בן חנה סינא זכות הפנינת תורה וחסידות, יענווד לו להתברך בכל טוילי דניטב</p>	<p>להצילחת נונחם נענדל בן פרידא גילה זכות הפנינת תורה וחסידות, יענווד לו להתברך בכל טוילי דניטב</p>	<p>להצילחת אפרים בן אסתר לאה זכות הפנינת תורה וחסידות, יענווד לו להתברך בכל טוילי דניטב</p>	<p>להצילחת יוסף נתן בן רבקה טוביא זכות הפנינת תורה וחסידות, יענווד לו להתברך בכל טוילי דניטב</p>

להשתתפות בהוצאות הגליון לרגל שמחה או לע"נ ולקבלת הגליון במייל, להערות ולהארות, GILYON.LIZENSK@GMAIL.COM